

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 10625

HITLER'S GEBURT

Sholem Asch

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

היטלערי'ם געבורט

פון

שלום אש

ארויסגעגעבן פון פאלקס-פארלאג פון דעם
אידישן פראטעסטאנטן פאלקס-ארדן

THE BIRTH OF HITLER

By **SHOLEM ASCH**

Copyright by the
COOPERATIVE BOOK LEAGUE
of the Jewish Peoples Fraternal Order
80 Fifth Avenue, New York 11, N. Y.

November, 1944

 209

PRINTED
IN
U.S.A.

ה ק ד מ ה

אין ניינצן הונדערט דריי-און-דרייסיק, באלד ווי היטלער האָט איבערגענומען די מאַכט אין דייטשלאַנד, האָט די „נייע פרייע פרעסע“ געמאַלדן אין אַ באַשיידענעם ווינקל אויף אירע שפּאַלטן, אַז „אַ זייער הויכע פּערזענלעכקייט פון דייטשן רייך, אין באַגלייטונג פון אַ גרופּע הערן אין שוואַרצן און אין צילינדער-היט, האָט געכטן געמאַכט אַן אַטאַמאַביל-רייזע אַריבער דער דייטש-עסטרייכישער גרענעץ, איז צוגעפּאַרן צו אַ שטאָט, וואָס ליגט האַרט ביי דער גרענעץ, האָט זיך אָפּגעשטעלט ביים דאָרטיקן בית-עולם און אַוועקגעלייגט אַ קראַנץ בלומען אויף אַ קבר. נאָך דער שטילער צערעמאָניע האָבן די אַטאַמאַבילן זיך אומגעקערט צוריק קיין דייטשלאַנד.“

יודעי-חן האָבן געוואוסט, אַז די הויכע פּערזענלעכקייט איז געווען — היטלער. האָט מען געגלויבט, אַז ער האָט, נאָך זיין גרויס-ווערן, באַזוכט די קברים פון זיינע עלטערן, וועלכע ליגן אין דער שטאָט לינץ. עס האָט זיך אָבער באלד אַרויסגעוויזן, אַז דער קבר, אויף וועלכן היטלער האָט אַוועקגעלייגט דעם קראַנץ בלומען, האָט זיך נישט געפונען אין לינץ. די אַטאַמאַבילן האָבן זיך אָפּגעשטעלט, ווי נאָר זיי זיינען אַריבערגעפּאַרן די בריק, וואָס ליגט איבערן טייך; זיי האָבן זיך אָפּגעשטעלט אין ברונאַ, אין היטלערס געבורט-שטאָט, — און דאָרט, אויף דעם בית-עולם אין ברונאַ, האָט מען געפונען אַ קראַנץ בלומען מיט אַ זייער האַרציקער אויפשריפט פון דעם מאַן, וואָס האָט איבערגענומען דעם גורל פון דייטשלאַנד און פון אַ האַלבער וועלט אין זיין האַנט.

דער קראַנץ בלומען איז געלייגט געוואָרן אויף אַ קבר, וואָס איז געווען אויסגעגליכן מיט דער ערד, פאַרוואַרפּן אין אַ זייט, האַרט ביי דער וואַנט, און דער איינגעפּאַלענער שטיין איבער אים האָט, אויף דעם שטרענג-קאָטוילישן בית-עולם, נישט געטראָגן אויף זיך קיין סימן פון קיין צלם; דער שטיין האָט אויך נישט אָנגעדייט דעם נאָמען פון דעם באַגראָבענעם. עס איז נישט געווען קיין סוד אין אייראָפּע, אַז פונקט ווי זיין טויף-

פאטער איז געווען אן אומגעזעצלעך קינד און האָט געטראָגן אַ פּרעמדן נאָמען, אַזוי איז אויך היטלער נישט דער זון פון זיין „פאָטער“.

פאַרשיידענע ווערסיעס גייען אַרום איבער היטלערס ריכטיקן אָפּשטאַם. אַ חשד איבער דעם האָט נישט קיין אַנדערער געוואָרפֿן, ווי טאַקע היטלער אַליין אין זיין בוך „מיין קאַמף“.

די ביטערע פאַראַכטונג, מיט וועלכער היטלער רעדט וועגן זיין פאָטער, פאַרראַט, אין יעדן פּאַל, אַז ביי זיין גאַנצן שטאַלץ מיט זיין ראַסישן אָפּ-שטאַם איז ער גאַרנישט שטאַלץ אויף דעם, וואָס איז אין דירעקטער ליניע פאַראַנטוואָרטלעך פאַר זיין אָפּשטאַם.

פון זיין פּריעסטער קינדהייט אָן איז היטלער געווען אין שטענדיקן קאַנפּליקט מיט זיין פאָטער, וועמען ער האָט גאַרנישט צו פאַרדאַנקען ווי נאָר שטרויכלונגען אויף דעם וועג פון זיין קאַריערע. און כאַטש ער פאַר-שווייגט אַזוי „דיפּלאַמאַטיש“ זיין גאַנצע פּריע יוגנט אין ברוּנאַ, וועלכע האָט דאָך געמוזט, ביי אַזאַ אומראַיקן קינדערישן טעמפּעראַמענט, איבער-לאָזן געוויסע לעבנלאַנגע כאַראַקטער-שטריכן, איינקריצן טיפע זכרונות, רייסן זיך פאַרט אַרויס שפורן פון אַן אַנדער איינפלוס, וואָס מען קאָן עס בשום-אָופן נישט צורעכענען צו זיין באַשיידענעם פאָטער.

היטלערס באַציאונג צו זיינע עלטערן האָט געשאַפֿן אין אייראָפּע פאַר-שיידענע ווערסיעס וועגן זיין אָפּשטאַם. עס זיינען אַפילו געמאַכט געוואָרן פּראַוון צו באַשטעטיקן דאָקומענטאַל אייניקע השּערות איבער דעם, אָבער ווי נאָר זיי זיינען אויפגעקומען אין שריפט, אַפילו אין נייטראַלע לענדער, אַזוי זיינען זיי גלייך אויף אַ מיסטעריעזן אופן פאַרשוואונדן. ביכער, וואָס האָבן באַהאַנדלט היטלערס יחוס, זיינען פּלוצלונג נישט געוואָרן, — אויס-פאַרקויפט און אַרויס פון דרוק! דאָקומענטן און אַרכיוון פון קליינע שטעטלעך זיינען נעלם געוואָרן, און גאַנצע בלעטער זיינען אויסגעריסן געוואָרן פון מעטריקע-ביכער און פּראַטאַקאָלן.

דער שרייבער פון די שורות האָט אָפּט באַזוכט עסטרייך. ער האָט פאַרבראַכט פיל זומערן אין באַד-קאַסטיין, אין זאַלצבורג, אין זאַלץ-קאַמער-גוט, נישט ווייט פון דעם אָרט, וואו היטלער איז געבוירן געוואָרן.

איך האָב אָפּט באַזוכט דאָס שטעטל ברוּנאַ און גערעדט מיט מענטשן פון פאַרשיידענע שיכטן, געוואָלט דערגרונטעווען, דערגיין די מיסטעריע פון דעם געבורט פון דער חיה, וואָס הייסט היטלער. די היטלערס שאַטן איז שוין דעמאָלט שווער געלעגן איבער עסטרייך. די

גאַנצע געגנט פון ברונאַ, אַזוי נאַענט צו בייערן, איז שוין געווען אָנגע-
שטעקט מיט דער נאַצישער קרענק. אויף די הייזער האָבן זיך באַוווּן
סוואַסטיקאַס, וואָס געהיימע הענט האָבן ביינאַכט אָנגעצייכנט. די גרענעץ
צווישן דייטשלאַנד און עסטרייך איז טאַקע געווען אָפגעשניטן; די בריק
איבערן טייך, וואָס פאַרבינדט די צוויי לענדער, איז געווען פאַרמאַכט, אָבער
היטלערס אָגענטן זיינען געווען פיל אין דער שטאָט.

די גאַרקייך, וואו היטלער איז געבוירן געוואָרן, איז פאַרוואַנדלט געוואָרן
אין אַ היטלער-מוזיי, און די שטוב, וואו ער האָט דערזען דאָס ליכט פון
דער וועלט, וועלכע ער האָט שפעטער פאַרפינצטערט, איז באַהאַנגען געוואָרן
מיט פאַטאַגראַפיעס פון זיינע עלטערן און פון אים אַליין אין זיינע שול-
יאָרן. די שטוב האָט שוין דעמאָלט, נאָך אונטער עסטרייך, געדינט פאַר אַ
פילגרים-פלאַץ.

אין די רעסטאָראַנען און אין די האַטעלן האָט מען מורא געהאַט זיין
נאָמען צו דערמאַנען, מחמת די שפּיאָנען, מיט וועלכע דאָס אָרט איז געווען
אָנגעשטעקט. אַלע האָבן זיך געריכט, אַז יעדן טאָג וועט היטלער אַרייבן-
מאַרשירן קיין עסטרייך.

עס פאַרשטייט זיך, אַז אונטער די אומשטענדן איז עס מיר נישט אַזוי
גרינג אָנגעקומען אויסצוגעפינען וועגן היטלערס נישט-לעגיטימען געבורט.
וואָס אַלע אויפן אָרט האָבן געוואוסט און מורא געהאַט צו רעדן דערפון.
נישט נאָר דער איינציקער איד, וועלכן איך האָב געטראָפן וואוינען אין
מאַרק, איז טויט-בלייך דערשראַקן געוואָרן, ווען איך האָב אים געפרעגט
וועגן היטלערס יחוס, נאָר אויך די עלטערע קריסטלעכע פרויען, שכנות פון
דער גאַרקייך, וועלכע האָבן געקענט היטלערס עלטערן, האָבן מורא געהאַט
אַ פיפּס צו טאָן.

מיט דער הילף פון פּערזאָנען, וואָס איך קאַן, פאַרשטייט זיך, נאָך נישט
דערמאַנען זייערע נעמען, איז מיר סוף-כל-סוף דאָך געלונגען צו געווינען
דעם צוטרוי פון אייניקע מענטשן פון עלטערן דור, שכנים פון היטלערס
עלטערן. זיי האָבן זיך פאַר מיר פאַרטרויט.

מען קאַן זיך פאַרשטעלן די לעגענדעס, וואָס זיינען פאַרשפּרייט געוואָרן
וועגן היטלערן אין דעם דאָזיקן באַשיידענעם שטעטל צווישן די מענטשן,
וואָס האָבן אַזוי גוט געקענט זיינע עלטערן און האָבן צוגעזען ווי אַזוי ער
איז אויסגעוואַקסן. קיינער איז, נאָטירלעך, נישט אין דער לאַגע צו נעמען
אויף זיך די אחריות פאַרן אמת פון די מיסטעריעזע געשיכטעס, אַ געמיש

פון פאנטאזיע און וואַר, וואָס זיינען געשאַפן געוואָרן אין דער פאַרשטעלונג פון היטלערס לאַנדסלייט. יעדער איינער האָט מיך פאַרזיכערט, אַז די פּער־זאָנען, וואָס עס וועט דאָ וועגן זיי דערציילט ווערן, האָבן עקזיסטירט, און די זאַכן, וואָס וועלן דאָ געשילדערט ווערן, זיינען באַמת פאַרגעקומען. פון די געשיכטעס, וואָס מען האָט מיר דערציילט, די אמתדיקע און די לעגענדאַרע, וואָס עס שטייגט אויף פון זיי היטלערס סאַמע כאַראַקטעריסטישע און סאַמע מאַנסטערדיקע פיגור, פון דעם נעפלדיקן רויך פון זיין פאַרגאַנגענהייט האָב איך געשאַפן אַט די דערציילונג.

ערשטער קאפיטל

ה י ט ל ע ר ס פ א ט ע ר

ברונא, דאָס שטעטל פון היטלערס געבוירן, ליגט צופוסנס פון זאַלץ-קאַמער-גוט, אין אַ טאַל, וואו עס שניידט זיך אַדורך דער לעבעדיקער טייך אין. דער צווייטער ברעג טייך, אויף דער בייערשישער זייט, איז אַ העכערער, — און פון דאָרט הויבן אַן קלעטערן אַרויף די הויכע טיראַלישע בערג. דער ברעג טייך, וואו דאָס שטעטל ליגט, איז נידעריק. דאָס גאַנצע פלאַכלאַנד, וואָס רינגלט אַרום דאָס שטעטל, איז אַדורכגעצויגן מיט אַדערן פון קליינע, טונקעלע, מרה-שחורהדיקע אַזיערעס.

די אַזיערעס ווערן גענוצט פון די איינוואוינער אויף אויפצוציען אין זיי די פיינע לוקסוס-פיש, די פאַרעלן (דער פיש איז פאַררעכנט פאַר אַ זייער דעליקאַטן מאכל און ווערט נאָר סערווירט אין רייכע רעסטאָראַנען). די איינוואוינער ציען זייער חיונה פון אויפציען דעם מין פיש פאַר עקספּאָרט אין די גרעסערע שטעט. דער פיש איז אַבער זייער אַן איידעלער און דאָס אויפציען אים איז פאַרבונדן מיט פאַרשיידענע מניעות. טייל פישערלייט האַלטן אין זייערע סטאַוון פאַרן פיש, וועלכע לייגן אָפּ זייערע רויגן; אַנדערע קויפן איין קליינע, עטלעכע וואָכן אַלטע פישלעך און ציען זיי אויף אויף ספעציעלער שפייז. אַבער סיי די רויגן, סיי די קליינע, שוין אויפגעצויגענע פישלעך האָבן איין גרויסן שונא — און דאָס איז, דער שוואַרצער נאַגל-שלאַנג, ווי זיי רופן אים, וועלכער ליגט אין זיין שליים און וואַרט אויס; ווען די פיש לייגן אָפּ די רויגן, פאַרשלינגט ער זיי; ער פרעסט אויך אויף די פישלעך, ווען זיי זיינען נאָך קליין. אַפטמאַל אַטאַקירט ער אַפילו דאָס פאַר, פון וועלכן די פאַמיליע איז אַרויסגעקומען. דער גאַנצער קראַפּ פיש גייט אַפט פאַרלוירן דורך די שלאַנגען-נעסטן, אַפילו דאָס אַריגינעלע פאַר, וואָס דער פישערמאַן האָט זיך איינגעקויפט פאַר אַ טייערן פרייז. אַן אַנדערש מאָל איז עס אַ וואַרים, וואָס פאַרניכטעט דעם קראַפּ. די פיש-אויפציער

זוכן פארשיידענע מיטלען אויף אויסצוראטן די שלאנגען. זיי שאפן זיך אין אויסטערלישע גרינע זשאבעס, וואָס קומען פון אַ באַרימטן סטאַוו אין בורגענלאַנד, אין אונגאַרן: די זשאַבעס עסן די שלאַנגען און שווינען די פישלעך. די פישערלייט זיינען זייער אַבערגלויביק. זיי גלויבן אין עיך־הרעס, אין אַפּשפּרעכענישן, און זיי זוכן שוין קעגן די שלאַנגען ביי ראַצן־און מייז־אויסראַטער, גיפּט־מישער, כישוף־מאַכער, וועלכע גייען איבערן לאַנד און פאַרקויפן זייערע כישוף־מיטלען צו די פיל־געפרוואוטע אַבער־גלויביקע פישערלייט.

אין דעם שטעטל ברונאַ האָט זיך באַזעצט אַזאַ שלאַנגען־אויסראַטער, אַ מאַן, וואָס האָט געטראָגן אַ בעמישן נאַמען. געזאַגט האָט ער, אַז ער קומט פון בורגענלאַנד, וואָס האָט דעמאָלט געהערט צו אונגאַרן. אין בורגענלאַנד איז פאַראַן אַן אַזיערע, וואָס ליגט אין אַ טיפן טאַל און פאַרמאַגט (מערק־ווירדיק!) — די זעלבע קלימאַטישע אייגנשאַפטן, וואָס דער טייך ניל אין עגיפּטן. אין דער אַזיערע געפינט מען פיש־חיות, ווערים, זשאַבעס, שלאַנג־גען, יאַשטשערקעס אין די אַלע אַפּשפּרעקנדיקע פאַרמעס און אַפּשטויסנדיקע קאַלירן, ווי אין דעם טייך ניל. אין דער אַזיערע פּלאַדיעט זיך דער אונ־גאַרישער פיש פּוּגאַט, וועלכער איז באַרימט פאַר אַ דעליקאַטעס אין גאַנץ אייראָפּע. אין דער זעלבער אַזיערע זאָל זיך אויך געפינען אַ מין זשאַבע אין אַ גרינ־שיינענדיקער הויט, וואָס האָט דעם שאַרפן מויל פון דער ניל־יאַשטשערקע, דעם פאַטער פון קראַקאַדיל, — אַ זאַשבע, וואָס עסט די שלאַנגען, אַבער שאַנעוועט די פיש־רויגן. דער ניי־אַנגעקומענער אין ברונאַ האָט געבראַכט מיט זיך דעם מין זשאַבע פון בורגענלאַנד. ער האָט די זשאַבעס אויסגעברייט אין באַליעס, אין טונען, אין עמערס, אין וועלכע ער האָט געהאַלטן אַ מין שוואַרצן שטאַף, זייער פעט און אויליק, וואָס קיינער האָט נישט געוואוסט וואָס עס איז אַזוינס. עס האָט זיך באַלד אַרויסגעוויון, אַז די בורגלאַנדישע יאַשטשערקע האָט געהאַט מער פעולה קעגן די נאַגל־שלאַנגען אין די סטאַוו, ווי די אַלע אַפּשפּרעכענישן און כישוף־מיטלען, וואָס די פישערלייט האָבן באַנוצט ביז איצט. דער מאַן איז באַלד באַקאַנט געוואָרן צווישן די פישערלייט — און פון דער גאַנצער געגנט אַרום האָט מען אָנגעהויבן קומען צו אים זוכן עצות און הילף פאַר די פאַרשיידענע שטערונגען, וואָס עס האָבן געבראַכט די חיות־ווערים. נישט נאָר האָט ער געכאַוועט אין זיינע געהיימע קאַמערן און קעלערס זשאַבעס קעגן די שלאַנג־גען, נאָר אויך בלוט־שלאַנגען, ווערים און צענדליקער אַנדערע מינים

באשפענישן, וואס האבן געפרעסן פאראזיטן. מיט דער צייט איז דער מאן אזוי באקאנט געווארן פאר זיין פאך, אז מען איז אויך געקומען צו אים זוכן עצות און הילף פאר פארשיידענע נישט-פארשטענדלעכע קרענק, ווי רוזטע בלוט-פלעקן אדער קרעץ, וואס האבן אויסגעשלאגן אויפן לייב. און אזוי האט ער, אינאיינעם מיט ראצן-סם, פאראזיטן-אויסראטער, ניל-שלאנגען אויף צו טרינקען שלעכט בלוט, אויך פארקויפט געהימע ליבע-וואסערלעך אויף צו געווינען א גלייכגילטיק הארץ, מעטאלענע רינגען קעגן רומאטיזם, ביז צו אזא מין ביטערן קרייטעכץ, וואס פארטרייבט שוואנגער-שאפט, און ווארצלען, וואס קאנען עפענען די טראכטן פון עקרות אדער פארשליסן די טראכטן פון צו-גרויסע געווינערינס.

הינטער דער שטאט, ביי א שווארצן פויזנדיקן סטאוו, האט דער מאן געהאט זיין קליין הייזל, א שטיבל, ארומגערינגלט מיט טונקעלע קאמערן און קעלערס. דארט האט ער געכאוועט זיינע זשאבעס, יאטשערקעס, די אלערליי שרצים, וואס ער האט געהאלטן אין פייכטער ערד, אין בלאטיקע טונען, אין צעפוילטע זעק, פון וועלכע עס איז אויפגעגאנגען א קלעפיקער געשטאנג. קיין ווייב, קיין פאמיליע, איינער אליין. מען האט אים קיינמאל נישט געזען אין קיין קירך. טייל האבן געזאגט, אז ער איז א ציגיינער, א געצנדינער; אנדערע האבן דערציילט, אז ער איז א קריסט, נאר ער האט זיך פארשוואורן צום טייוול, דעם אשמדאי, אז ער זאל ווערן א שונא פון קרייץ, און דערפאר האט עס אים דער טייוול איבערגעגעבן די ממשלה איבער די ווערים.

און דאך, אין די ווינטער-אונטן, פלעג ער אפט אריינקומען אין דער ביר-ווירטשאפט, וואס איז געווען ביי דעם איינפאר-הויז אין שטאט. ער האט גארנישט אויסגעזען אויסטערלישער פון די אנדערע געסט. ער איז געווען א מאן אין די בעסטע יארן, אין די פערציקער, האט געמאכט אן איינדרוק פון געזונטקייט מיט דעם שטארקן, קנאכענדיקן געביי פון זיין קערפער. ער איז נישט געווען אפילו מיאוס אנצוקוקן: א שארף-ברונעטער, א שטארקער, שווארצער קאפ האר, וואס האבן זיך געקרייזלט אין לאקן, מיט איין לאק פארווארפן איבער זיין גידעריקן, שטענדיק שוויסיקן שטערן; א פאר געדיכטע ברעמען האבן באשיצט צוויי פייערדיקע אומרויאקע אויגן; די נאזדערס פון זיין לענגלעכער, שנאבלדיקער נאז זיינען געווען ברייט אפן און האבן געצוקט און געבלאזן אין די דיקע, שווארץ-פינקלדיקע, שטענדיק מיט חלב אויסגעשמירטע וואנצעס. דאס פנים, געבלעך-טונקל,

האָט, כאָטש געשטופלט, פאַרמאָגט אַ געוויסן צייגניער־שוואַרץ־וואַרימען קאַלאַר־רייט. ווען נישט די מרה־שחורהדיקע גרימאַסע, וואָס איז געלעגן, ווי איינ־געקילט, אין די טיפע שניטן אַרום זיין מויל און אויגן, וואָלט ער געווען אַ טיפישער צייגניער־כאַראַקטער, וואָס רייצט אַוואַנטורע־לוסטיקע ווייבער. די מרה־שחורהדיקע גרימאַסע האָט געמאַכט זיינע באַקן־פעלדן האַרט, ווי געשניטן פון האַלץ, האָט אַוועקגענומען יעדע מענטשלעכע עלאַסטישקייט פון זיין פנים, וואָס איז פאַרבליבן מעכאַניש, אומנאַטירלעך, אַפּשרעקנדיק, ווען אַפילו ער האָט זיך געמיט אַמאָל צו שמייכלען. די מרה־שחורה איז געלעגן איינגעגליווערט נישט נאָר אין די שניטן אויף זיין פנים, נאָר אין זיין גאַנצער שטייפער האַלטונג. די האַלטונג זיינע איז געווען אַ קאַזאַרמישע, אַ מיליטער־אויסדרעסירטע.

ער איז אַריינגעקומען איינמאָל מיט ענערגישע טריט אין דער טונקל־באַשאַטנטער „ווירטשאַפט“, האָט געגעבן אַ וואַרף אין דער לופט אַ קורץ־שאַרפן „גרים...“, מיט דעם וואָרט „גאַט“ פאַרשלונגען, נישט דערזאָגט, און זיך אַוועקגעזעצט אין אַ ווינקל ביי דער וואַנט. ער האָט זיך געמיט אַרויס־צוברענגען אַ פריינטלעכן שמייכל אויף זיין פנים, ווען ער האָט זיך געווענדט מיט זיין באַשטעלונג צו דער מויד־קעלנעריין.

ווען די קעלנעריין האָט אים צוגעבראַכט אַ קופּל ביר, האָט זי אים שוין געפונען שפּילנדיק זיך ביי זיין טישל מיט אַ געל־גרינער זשאַבע, מיט וועלכער ער פלעגט זיך שטענדיק אַרומטראַגן, האַלטנדיק זי אויף זיין האַריקער ברוסט.

— זעען זי, ליזכען, דאָס פרייליך האָב איך געבראַכט פון ניי־זידעלער זעע אין בורגלאַנד. איך וועל זי פאַרן מיט אַ זשאַבע פון אַן אַנדער זעע. זעען זי די שאַרפע ציינדלעך? — ער האָט פאַרדריקט דער זשאַבעס העלדזל מיט זיינע שוואַרץ־נעגלדיקע פינגער און גענייט די זשאַבע אויפצופענען איר מויל. די קעלנעריין ליזכען האָט אַזש אויפגעציטערט און דאָס טינטל מיט שנאַפּס, וואָס זי האָט געטראַגן, ווי אַ פאַטשטאַליאַן זיין בריוו־טאַש, איבער אירע שטאַרקע, גרויסע בריסט, האָט גענומען זיך טרייסלען און דער שנאַפּס אַריבערגיסן זיך.

— אַבשוילען, גרויליג! — ליזכען האָט פאַרמאַכט די אויגן און זיך אַפּגעטרייסלט.

— ווער, די זשאַבע, אַדער דער זשאַבע־אויסהריער? — האָט אַ

הייזעריקע, באזויפענע שטימע אַרויסגערופן פון דעם געדיכטן רויך-וואַלקן, וואָס האָט אַנגעפילט דעם חלל פון דער „ווירטשאַפּט“.

— ווער האָט עס געזאָגט? — האָט דער זשאַבע -אויסבריער געפרעגט און זיך אויפגעוויבן, גרייט אַנצוהויבן אַ געשלעג. קיינער האָט אים נישט געענטפערט.

— דאָס איז אַזאַ אַנשטענדיקע באַשעפטיקונג ווי יעדע אַנדערע, — האָט דער מאַן געשריגן. — די גרעסטע הערן קויפן ביי מיר מיין וואַרע. איך בין ליפּעראַנט פון זיין הויכקייט דעם פירשט פון ליכטענבערג, וואָס קויפט ביי מיר ווערים פאַר זיין פישפאַנג, — האָט דער מאַן שטאַלץ אויס-גערופן אין דעם וואַלקן רויך אַריין, וואָס האָט זיך געקנוילט פון די פיל פּיפקעס און די ביליקע ציגאַרן פון עסטרייכישער פאַבריקאַציע. — יאָ, אַ באַשעפטיקונג פאַר אַ ציגיינער! — האָט זיך ווידער געהערט אַ שטימע.

— ווער האָט דאָס געוואָגט? — האָט דער מאַן געהאַלטן אין איין רופן. — איך פאַדער אויף דעם, וואָס האָט דאָס געזאָגט, ער זאָל אַרויסקומען און זיך פאַרמעסטן מיט מיר. ווידער קיין ענטפער נישט.

— איך בין נישט קיין ציגיינער, איך בין בעמע און עסטרייכישער קאַרפּאָראַל! — האָט דער מאַן זיך געשלאַגן אין דער ברוסט. — נישט עסטרייכישער, נאָר בעמישער קאַרפּאָראַל! — האָט ווער ווידער אויסגערופן פון געדיכטן רויך אַרויס.

— כאַ-כאַ-כאַ! בעמישער קאַרפּאָראַל! — האָט אויסגעבראַכן אַ כאַר פון געלעכטער.

(בעמען האָט נאָך דעמאַלט נישט געהאַט קיין מיליטער.)

— איך פאַדער אויף דעם, וואָס האָט דאָס געוואָגט צו זאָגן, מיליטער-מאַן אַדער פריי-מאַן! — האָט דער מאַן געהאַלטן אין איין שרייען מיט זיין כאַרכלדיקער שטימע. — איך בין קיינער-קעניגלעכער קאַרפּאָראַל! — בעמישער קאַרפּאָראַל! — האָבן שטימען פון דער רויך-געדיכטעניש אים אַנטקעגנגערופן אין כאַר.

— איך בין קיין יודע, איך האַבע ערע! — האָט דער מאַן ווייטער גע-שריגן און זיך געלאָזט גיין צו דער וואַנט פון רויך.

— נו, נו, אַן סקאַנדאַל! אין מיין ווירטהוויז גיבט עס קיין געשלעגע,

דער פאליציִיִ־אינספעקטאָר איז מיין גאַסט. — דער הויזווירט האָט געגעבן דעם מאָן אין דער האַנט אַרײַן זײַן הוט און אים געהײסן גײן. — בעמישער קאַרפּאַראַל! — האָט אים דער כאַר שטימען אַרױס־ באַגלײט.

פון דעמאָלט אָן האָט מען דעם זשאַבע־אויסבריער גערופן אין שטעטל „בעמישער קאַרפּאַראַל“.

אין אַ ווינקל פון דער „ווירטשאַפּט“ זיצט דער קײזער־קעניגלעכער צאָל־באַאַמטער, שיקעלגרובער, וואָס וויל זיך רופן אויף זײַן מוטערס נאַמען, היטלער, נאָר דער נאַמען נעמט זיך נישט אָן. ער זיפט מיט גאַנץ קלײנע זיפעלעך דעם „שפּרײַך“ (אַ גלאַז וואַסער מיט אַ ביסל יונגן ווײַן), וואָס שטייט פאַר אים, און רויכערט בנעימותדיק זײַן פאַרצעלייענע ליולקע מיטן געקריצטן ציבעק, וואָס דאָס איז זײַן געוואוינהייט פון אַלע יאָרן צו טאָן פון אַכט ביז נײַן אַזײגער אין אַוונט, פאַרן שלאָפֿן־גײן. דער גערודער, וואָס איז אַרױסגערופן געוואָרן אין ווירטהויז איבער דעם „בעמישן קאַרפּאַראַל“, האָט אים גענייט אַפצוקירצן זײַן ווײלן אין ווירטהויז אויף צען מינוט, ווײל דער קײזער־קעניגלעכער אונטער־באַאַמטער שיקעלגרובער איז זײער אויס־ געהיט מיט זײַן אַמט. ער שאַצט זײַן „פּריווילעגירטע שטעלונג“ פון קײזער־ קעניגלעכען באַאַמטן מער פון זײַן לעבן און זײַן גאַט. מחמת דעם היט זיך שיקעלגרובער אויס פון יעדן גערודער אָדער סקאַנדאַל. בײַ דער מינדסטער אומאַרדענונג פאַרשווינדט ער. דאָס פאַרקירצן אויף צען מינוט זײַן ווירט־ הויז־ווײזט האָט אַרײַנגעבראַכט אַ צעטומלעניש אין שיקעלגרובערס געמיט : וואָרים דעם אונטער־באַאַמטן שיקעלגרובערס צײט איז אַזוי פּעדאַנטיש אויסגערעכנט און צעשניטן און צעטיילט אויף שעה'ן און מינוטן, אַקוראַט ווי זײַן מאַגערער בודזשעט, וואָס זײַן קאַרגער געהאַלט פון 150 קראַנען אַ חודש דערלויבט אים, איז אויסגעטיילט און צעשניטן אויף פאַרשיידענע באַדערפענישן, ביז צו די קלײנע הוצאות אויף דעם „שפּרײַך“ און טאַבאַק פאַר זײַן ליולקע. דער קאַרגער געהאַלט מוז נישט נאָר דערפילן אַלע קלײנע מענטשלעכע נויטן פון זײַן טאַג־טעגלעכע לעבן, וואָס זײַן ווייב און זײַן טאַכטער פון אַ פּרײערדיקער הייראַט העלפֿן אים, אגב, מיט, נאָר אויך נערן אַ געהײמע לײדנשאַפּט, וואָס דער קלײנער באַאַמטער טראַגט אין זײַן מאַגערער ברוסט, אַ חלום, וואָס באַלײכט און באַשײנט שיקעלגרובערס אַרעם לעבן. דער חלום זײנער איז, אַן אַמאַל, אַמאַל, ווען ער וועט אַרױס פון דינסט אויף פענסיע, וועט ער האָבן אַפגעשפאַרט גענוג געלט אויף

צו קויפן אַ קליין הייזל, אַ הייזל פאַר זיך אַליין. צו זיין דער אייגנטימער פון אַן אייגענער נחלה איז שיקעלגרובערס העכסטע אַמביציע און גרעסטע דערגרייכונג, וואָס אַ קייזער־קעניגלעכער באַאָמטער קאָן נאָר צו דעם דער־גיין; צו זיין אַן אייגנטימער פון אַ קליינער נחלה, וואָס זאָל טראָגן זיין נאָמען און וואָס מען זאָל קאָנען דערפון מיטטיילן אַפילו די שפּעטערדיקע דורות דורך דעם, וואָס מען וועט צום אייגענעם נאָמען קאָנען צושרייבן אויף דער מצבה דעם טיטל „באַזיצער פון אַ הויז“, איז די זיסע אילוזיע, וואָס שיקעלגרובער טראַכט דערפון דורך די לאַנגע טעג, וואָס ער זיצט אַן אַ שטאָך אַרבעט אין זיין צאָל־הייזל ביי דער בריק פון טייך אין. — און מיט דעם חלום לייגט ער זיך אויך ביינאָכט אין בעט אַריין, לעבן זיין ביינערדיקער ווייב, מיט וועלכער ער, אַ צוויימאָליקער אלמן, האָט ערשט נישט לאַנג חתונה־געהאַט.

צום זיסטן איז דער חלום פון אַן אייגענעם הייזל, אין דער שעה אין ווירטהוויז, בשעת ער זיצט ביי זיין שפּריץ און רויכערט זיין ליולקע. די גאַנצע שעה, וואָס ער זיצט ביי זיין הויכער גלאַז וואָסער מיט וויין, רעדט ער מיט קיינעם קיין וואָרט נישט אויס. ער פאַרכמורעט זיינע אַנברעמיקע, רויט־פאַרלאָזענע אויגן, בשעת ער פאַרגינט זיך צו געבן אַ טיפּערן צי פון זיין ליולקע, אַ נישט־נאַטירלעכע רויטקייט שיינט קרענקלעך איבער זיינע אויסגעדאַרטע, איינגעשרומפּענע, אַשיק־גרויע באַקן. די ווייס־געל־ביקע וואַנצעס זיינען אין מיטן, וואו ער האַלט די ליולקע, אויסגעפּוילט פון רויך און טאַבאַק און דעקן אויף די יאַסלעס מיט אַ פאַר שוואַרצע, האַלב־אויסגעריבענע ציין. די אַלטע, מיט אַנגעשוואַלענע, בלויע אַדערן אַדורכגעצויגענע הענט, האַלדזן אַרום די גלאַז מיטן שפּריץ. דעמאָלט דער־זעט שיקעלגרובער די פאַר האַרטע זילבערנע גילדן, וואָס ער טיילט אַפּ יעדן ערשטן פון זיין געהאַלט, און ברענגט זיי אין דער שפאַר־קאַסע אין פאַסט. ער זעט דאָס שפאַר־ביכל, וואָס ער טראָגט אין אַ זעקעלע שטענדיק אויף זיין האַרץ, מיט דער אונטערגעצויגענער שורה פון דער סומע. ער זעט מער: ער זעט דאָס קליינע הילצערנע הייזל מיט דעם ברייטן, לאַנגן טיראַלער באַלאַקן; ער זעט די שווערע שטיינער, וואָס ליגן אויפן דאַך, דאָס וואַסערפאַכל, וואָס גיסט זיך אונטער זיין הייזל, דאָס קאַנאַכל, וואָס ער האָט אַליין געגראָבן פון דעם וואַסערפאַל אין זיין אַזערע אַריין, וואו עס כאַווען זיך די טראַם־פישלעך, פון וועלכע ער וועט אין די זומער־חדשים אַפּשאַרן אַ גראַשן, צושטייער צו זיין קאַרגער פענסיע; ער זעט דעם טיפּן

וואָלד, וואָס ליגט הינטער זיין הויז, פון וועלכן ער ברענגט געהיליך אַרויס אין האַרבסט צו פאַרגרייטן זיך אויפן ווינטער. אַ פּיל, פּיל, אַנגענעמע זאַכן זעט דער קייזער-קעניגלעכער אונטער-באַמטער פון צאָל-אַמט, ווען ער זיצט אין דער „ווירטשאַפט-שטובע“ ביי זיין שפּריץ און רויכערט זיין ליולקע פאַרן שלאָפן-גיין.

ווען ער טראַכט וועגן די פּישלעך, וואָס וועלן אַרומשווימען אין זיין שוואַרצן סטאַוו, ווערן זיינע זיסע געדאַנקען אַ ביסל צעפּלאַנטערט, אומ-רואַיק, וואָרים זיי ברענגען אים אַריין אין אַ שייכות מיט דעם זשאַבע-אויסבריער, וואָס זיצט דאָרט ביים צווייטן טיש. מאַדנע קלאַנגען גייען אַרום איבער אים. אָבער דער זשאַבע-אויסבריער צעשמערט דעם קליינעם באַ-אַמטנס זיסע מחשבות צוליב אַ גאַנץ אַנדערן ענין, וואָס האָט גאַרנישט צו טאָן מיט זשאַבעס. ער האָט יאָ און האָט נישט קיין חשד אויף אים. דער ענין האָט עפעס צו טאָן מיט שיקעלגרובערס ווייב „פלעצעל“, וועלכע דינט טאַקע דאָ, אין איינפאַר-הויז. ניין, ער האָט נישט קיין חשד אויף אים, נאָר ער ווערט שטענדיק אומרואַיק, ווען ער דערזעט דעם זשאַבע-אויסבריער. איז עס מחמת דעם וואָרט, וואָס פּלעצל האָט אַנומלט געלאָזט פאַלן, ווען מען האָט גערעדט וועגן דעם מאַדנעם זשאַבע-אויפציער, אָז „זיין זון וועט אַמאָל זיין קייזער פון דייטשן רייך“? ער ווייס, אָז נישט נאָר זיין פּלעצל אַליין גלויבט אין דער נאַרישקייט; אויך די אַנדערע ווייבער אַרום איינפאַר-הויז רעדן דערפון. זיי דערציילן וועגן אַן אַלטער כישוף-מאַכעריק, מיט וועלכער דער זשאַבע-אויסבריער האָט זיך פאַרבונדן; פון דער כישוף-מאַכעריק האָט ער עס געירשנט די כישוף-סודות, וואָס זי האָט זיי אים אייב-געשאַצט אין נדן. זיין זון, — אַזוי דערציילן די ווייבער, — וועט ווערן קייזער פון דייטשן רייך, ווען ער וועט נאָר געפינען דאָס ריכטיקע ווייב צו געבערן אים דעם זון. דאָס האָט זיי אַוודאי דער כישוף-מאַכער אייב-גערעדט. יאָ, מען זאָגט, אָז ער איז אַ ווייבער-יעגער. מען וואַלט אים באַ-דאַרפט פון שטאַט פאַרטרייבן, ווען ער וואַלט נישט מיט זיין פאַך געווען נוציק פאַר די פּיש-אויפציער.

אַזוי קלערט דער קייזער-קעניגלעכער באַאַמטער. ער פאַרטרייבט אָבער באַלד פון זיך יעדע זאַרג. ער האָט נישט ליב געשמערט צו ווערן, ווען ער חלומט פון זיין הייזל, פון זיין געיעג אויף העזלעך, אויף הירשן אַפּילן, אין אַ פּרימאַרגן, אין דעם האַרבסט-קאַלטן, רויטן וואַלד. ער ווייס, אמת, אָז קיין גרויסער יעגער איז ער נישט, נאָר דאָס געיעג גייט אַזוי

גוט מיטן הייזל אין וואַלד. ער האָט נישט ליב געשטערט צו ווערן פון וואָס פאַראַ געדאַנקען עס זאָל נישט זיין. ער האָט ליב זיין עסן, זיין בעט, זיין אַמט, זיין רוי, — און האָט פיינט געשטערט צו ווערן. מחמת דעם פאַר-טרייבט ער פון זיך, דער קייזער-קעניגלעכער באַאַמטער, יעדע מחשבה וועגן דעם זשאַבע-אויסבריער און גיט זיך איבער אינגאַנצן צו זיינע זיסע געדאַנקען וועגן זיין צוקונפטיקן לעבן, ווען ער וועט זיין אויף פענסיע.

אַבער דער גערודער, וואָס האָט אויסגעבראַכן אין ווירטהויז, ווען דער זשאַבע-אויסבריער האָט אַרויסגענומען די זשאַבע פון זיין בוזעם, האָט אויף אַמאַל פאַריאַגט שיקעלגרובערס זיסע מחשבות. „דאָרט, וואו עס איז אַ גערודער, דאָרט בין איך נישטאַ“ — זאָגט דער באַאַמטער פאַר זיך, — „דאָס פאַסט נישט פאַר מיין אַמטלעכער שטעלע.“ — און ער הויבט זיך ענערגיש אויף פון זיין אָרט, וואַרפט דעם גרייצער פאַרן שפּריץ אויפן טיש און פאַרשווינדט.

מעכאַניש, לויט געוואוינהייט ביים איבערגיין פון רוי צו באַוועגונג, נעמט דער באַאַמטער אַרויס זיין גרויסן, שווערן זייער פון אונטער זיין גרינעם ראַק, וואו ער הענגט איבער זיין וועסט אויף דער גרויסער, שווערער זילבערנער קייט; עס פעלט צען מינוט צו דער שעה, צען מינוט איז אַ לאַנגע צייט, ווען אַ מענטשנס לעבן איז רעגולירט צו דער מינוט. די איבעריקע צען מינוט ברענגען אַריין צעשטערונג אין שיקעלגרובערס גע-מיט, וואָס ער האָט עס אַזוי פיינט, ווי אַן עקסטראַ-הוצאה אין פאַל פון אַ קראַנקהייט, למשל, וואָס צעשטערט דאָס גלייכגעוויכט אין זיין בודזשעט. און אַזוי, אַרויסגעשלאַגן פון זיין רואיקייט, גייט ער אַרויס פון ווירטהויז און לאַזט זיך אין איינפאַר-הויז אַריין, טראַכטנדיק דעם אומאַנגענעמען געדאַנק, אַז פּלעצל וועט נאָך מסתמא נישט פאַרטיק זיין מיטן הייסן וואַסער, וואָס זי גרייט אַן פאַר אים אויף אויסצואוויקן זיינע פיס פאַרן שלאַפן-גיין. ער האָט נישט ווייט צו גיין. ער וואוינט טאַקע אין דעם איינפאַר-הויז, וואָס די „ווירטשאַפּט“ געהער צו דעם.

צווייטער קאפיטל

ה י ט ל ע ר ס מ ו ט ע ר

געבוירן ביי אומוויסנדיקע פויערים אין די הויכע בערג, האָט פלעצל געהאַט אַ שווערן מזל פון איר פריסטער קינדהייט אָן. די פאַמיליע איז געווען דעם גרעסטן טייל יאָר אָפגעריסן פון דער וועלט און האָט גע- לעבט אויפן פרימיטיווסטן שטייגער פון דעם, וואָס די נאַטור האָט אָפ- געוואָרפן אין שטוב-היות און אין געיעג אויף פעלד-היות. די איינציקע פרייד, וואָס בלייבט איבער דער אַרעמקייט, איז אַנצופלאַדיען קינדער. פלעצלס עלטערן זיינען ניט אָפגעשטאַנען פון דעם כלל: פאַרשאַטן די מערסטע צייט פון יאָר אין שניי, האָבן זיי אָפגעוואָרפן קינדער, וועלכע האָבן זיך לאַנג ניט געהאַלטן. נאָר קוים האָט אַ קינד דורכגעריסן זיך דורך די פאַרשיידענע קראַנקהייטן, וואָס אַרעמקייט, הונגער, קעלט און פינצטערניש האָבן אַנגעוואָרפן אויף דעם, איז עס געוואָרן געראַטעוועט און האָט שוין אַלץ געקאַנט אַריבערטראַגן. אזאָ קינד פון די בערג איז געווען פלעצל. פון איר פריסטער יוגנט האָט זי געמוזט אַרבעטן אויף איר חיונה. זי האָט אַנגעהויבן צוערשט מיט העלפן איר מוטער: האָט אַרומ- געטראָגן די אַנדערע קינדער, האָט געטאַן אַרבעט אין שטאַל, אין קאַמער, געמאַלקן די קי, אויסגעשלאָגן פוטער, גערייניקט די בהמות, געטריבן זיי אין די בערג און געבראַכט זיי צוריק אַהיים, האָט געשניטן און געזאַמלט היי אין זומער, געהאַקט ווינטער-צייט האַלץ, אייז און שניי. שפעטער האָט זי געשלעפט פעק און רוק-זעק איבער די בערג. ווי אַן אייזל אין שפּאַן, האָט פלעצל געשלעפט די שווערע רוק-זעק, באַלאַדענע מיט מילך- פראָדוקטן, פון די בערג אין אַרט אַריין — און געשלעפט צוריק פראָוויאַנטן. מען קאַן זאָגן, זי האָט איר קינדהייט און פריערע יוגנט פאַרבראַכט, ווי אַן אייזל, אין וועג — פון די בערג אין אַרט און צוריק.

אַבער ווי אַ שטרעמל, וואָס גיסט זיך איבער די בערג, פאַלט אין אַפ- גרונטן, צעשלאָגט זיך איבער טויזנטער שטייגער און דערגרייכט דאָך דעם טייך אין טאַל, אַזוי האָט אויך פלעצל דורכגעאַרבעט זיך דורך די אַלע שנייען, זאַוערוכעס, קרענק, דורך דעם הונגער און דער פינצטערניש פון איר יוגנט. קיין גאַט, קיין שול, קיין היים. די רויע, שפיציקע ווענט פון די קיזל-בערג זיינען געווען די ווענט פון איר שולע; די פלייצנדיקע באַרג-

שטרעמען — אירע חברטאָרינס. אַזוי ביז זי און אירע געבליבענע שוועס-
טער און ברידער זיינען געוואָרן יתומים אָן טאַטע־מאַמע.

די שטאַטישע משפּחה האָט זיך צעטיילט מיט די יתומים ווי מיט אַ
ירושא פון שקלאָפּן. פּלעצל איז אַריינגעפּאַלן אין די הענט פון אַ ווייטן
פעטער אין ברונאָ. דער פעטער האָט זי אַריינגעגעבן אין דער קיך פון
ווירטהויז — און דאָרט איז זי שוין פאַרבליבן, אַ שקלאָפּין פון דער גרויסער
קיך, פון גאַרקייך, איר רעשט יוגנט.

זי וואָלט אפשר שטעקן געבליבן אין דער ווירטשאַפּט־קיך אויף איר
רעשט לעבן, שילנדיק קאַרטאַפּליעס, בריענדיק חזירים, רויכערנדיק קיש-
קעס און סאַסקילעך — פון איר אַליין האָט שטענדיק געפאַרעט מיט רויך
און דאַמף, אַזוי ווי פון די חזירים־לייבער, אַרום וועלכע זי האָט זיך באַ-
שעפּטיקט. — ווען עס וואָלט זיך איר ניט געמאַכט דאָס גליק פאַרקנסט צו
ווערן פאַר דעם קייזער־קעניגלעכן צאַל־באַאַמטן.

דער אַלטער צאַל־באַאַמטער שיקעלגרובער האָט שוין געהאַט לאַנג
געוואָרפּן אויף איר אַן אויג, נאָך אין יענע טעג, ווען זיין צווייט ווייב האָט
געשפּיגן אין סוכאַטע מיט בלוט, געדושעט מיט איר הוסט אין איינער
פון די שטוב־לעכער פון ווירטהויז „צום שוואַרצן ריטער“, וואו דער צאַל־
באַאַמטער האָט דעמאָלט געוואוינט. מיט זיין עגאַאיסטישער נאָז, וואָס איז
אַזוי שאַרף אויף צו דערשמעקן זאַכן, וואָס מען קאָן פון זיי האָבן עפעס
אַ נוצן, האָט דער צאַל־באַאַמטער דערשמעקט אין פּלעצל — דעם שקלאָפּ
פאַר זיינע אַלטע יאָרן. פּלעצל וועט זיין אַ געהאַרכיק ווייב, וועט גאַר-
נישט פאַרלאַנגען פאַר זיך, וועט גאַרנישט באַדאַרפּן; זי וועט נאָר לעבן,
אַרבעטן, אַטעמען פאַר איר מאַן, דעם קייזער־קעניגלעכן צאַל־באַאַמטן, אין
אייביקער דאַנקבאַרקייט, וואָס ער האָט זי געמאַכט פאַר זיין ווייב. ער האָט
איר צוגעזאַגט, אַז ער וועט נעמען אַן אייגענע וואוינונג און אויסמעבלירן
אַ שלאַפּצימער מיט נייעם מעבל. פּלעצל, וואָס זי האָט קיינמאַל ניט געהאַט
איר אייגנס אַ פּאַדים, האָט געזען אין דעם צאַל־באַאַמטן איר ישועה. דער
צאַל־באַאַמטער האָט אָבער קיינמאַל ניט געהאַט בדעה צו האַלטן וואָרט.
ער האָט נאָר געוואָלט אוועקשנאַפּן פון דעם „שוואַרצן ריטער“ דעם שקלאָפּ
פאַר זיך. ער האָט ניט מער ווי איינגעשאַפּט זיך עטלעכע טעפּ און טעלער
און אַנדערע קיך־מכשירים, וואָס ער האָט זיי באַדאַרפּט האָבן פון זיין
באַקוועמקייט וועגן, — און פּלעצל האָט ער ווייטער געהאַלטן אין דער
ווירטשאַפּט־קיך. דער איינער חילוק פאַר איר איז געווען, וואָס איצט האָט

דער צאל-באאמטער געהאט נוצן פון איר שקלאפעריי, ניט דער פעטער. דער קייזער-קעניגלעכער צאל-באאמטער האט זי איצט פארקויפט לעגאל אין דעם ווירטהויז פאר א דירה מיט מעבל, א שטוב מיט א קיך, וואס ער האט דאס באקומען פון ווירטהויז בחינם. פאר פלעצלען האט ער געהאט דעם תירוץ, אז א צאל-באאמטער ווייס קיינמאל ניט ווען ער וועט באדארפן ענדערן דעם מקום, איז עס, בכך, גלייכער צו בלייבן וואוינען אין ווירטהויז. ער האט אין דער וואוינונג אריינגענומען אן עלטערע טאכטער, וואס ער האט געהאט פון א פריערדיקער ווייב, האט אפגענומען דירה-געלט פון איר פאר דער דירה, וואס פלעצל האט געצאלט פאר דעם מיט איר פראצע. עס האט ניט געהערשט קיין שלום-בית צווישן פלעצל און איר שטיף-טאכטער, אזוי אויך ניט צווישן דעם פאר-פאלק. פלעצל האט קיינמאל ניט געקאנט פארגעסן דעם צאל-באאמטן, וואס ער האט געבראכן זיין ווארט וועגן אן אייגענער וואוינונג.

ווען שיקעלגרובער איז אריינגעקומען אין דער קיך פון זיין שטוב, האט ער שוין געפונען פלעצל גרייט מיטן הייסן וואסער אויף אויסצורויקן זיינע פיס. פלעצל האט קיינמאל נישט פארשפעטיקט, איז קיינמאל ניט פארכאפט געווארן, א ניט-צוגעגרייטע, פון פלוצלונדיקע געשעענישן. מיט איר צוגעוואוינטער, פארביסענער פארשוויגנקייט, האט זי אריינגעגאסן דאס הייסע וואסער פון קעסל, וואס האט זיך געקאכט אויפן אויוון אין איר קיך, אין א הילצערן שעפל אריין. אן א ווארט פאר איר מאן מכוח זיין קומען אזוי פרי אהיים, האט זי דאס שעפעלע וואסער אוועקגעשטעלט פאר דער שטול ביי זייער געמאלטן, הויך מיט בעטגעוואנט אָנגעלייגטן בעט, איבער וועלכן עס זיינען געהאנגען די הייליקע בילדער.

— נו, היינט וועט עס פריער זיין, — זאגט דער אלטער און נעמט ווידער מעכאניש ארויס דעם זייגער פון קעשענע, — מיט צען מינוט פריער. גיי, פלעצל, מאך עס געשווינד, ווארים-אויס דאס בעט, — ווייזט ער אן מיט דער האנט אויפן בעט. — דאס איז געווען איר עובדה יעדן אָונט אויס-צואוואַרעמען מיט איר קערפער דאס בעט, איידער דער אלטער לייגט זיך אהין אריין.

— איך מוז נאך אַרונטערגיין אין קיך, העלפן די קישקעס אָנפילן פון דער נעכטיקער שעכטונג, — זאגט זי, ניט אויפצוהויבן די אויגן אופן מאן, און לאָזט אַרונטער די אַרבל פון איר טונקעלן קלייד אן קאַליר איבער אירע לאַנגע שטעקלדיקע אַרעמס.

— יא, פארגעסן, חזירים געשאכטן... יעדן מאָל האָבן זיי עפעס
אַנדערש צו האַלטן דיך שפעט.

זי האָט געוואוסט, וועמעס שולד דאָס איז, און פאַרשוויגן. נאָר איבער
אירע צוגעפרעסטע ליפּן האָט אַ האַרטער קנייטש זיך געגעבן אַ שנייד טיף
אַריין אין דער הויט, וואו די גאַנצע ביטערקייט פון איר בידנע מזל איז
געלעגן אויסגעגאַסן; און אין אירע קאַלטע ווי פון צעגאַסענעם מעטאַל
שוואַרצע אויגן האָט אַ פינקל געגעבן, ווי דער פינקל פון אַ חיהשן אויג, ווען
עס שליפעט אויף אַ פיינט, מיטן כעס פון איר אָפגענאַרטער האַפענונג.

— אַלץ איז דער זשאַבע-מאַן שולדיק, — זאָגט דער אַלטער, אַראַפּ-
שלעפּנדיק די שווערע שיך פון זיינע פיס. ער האָט אַרונטערגעצויגן די
האַנט-געשטריקטע דיקע זאָקן און אַריינגעשטעקט מיט קאַנטענטער פאַר-
זיכטיקייט די צעקראַכענע פיס אָן פאַרם אין דעם שעפל הייס וואַסער. —
אַלץ איז דער זשאַבע-מאַן שולדיק, שיער אַ סקאַנדאַל ניט געווען צוליב
אים. וואָגט אין ווירטהויז צו קומען מיט זיין סחורה.

— אַ סחורה ווי יעדער אַנדערע. שטעלט צו זיין סחורה אין גרויסע
הויפּן, ליפּעראַנט פון זיין הויכקייט דער פירשט פון ליכטענבערג, — האָט
פלעצל געזאָגט, בשעת זי האָט איבערגעביטן איר פאַרטוך אויף אַ פריש-
געוואַשענעם.

„זיינע ווערטער“, — האָט דער צאָל-באַאַמטער געטראַכט פאַר זיך. —
עס איז ביי אים מער קיין ספק ניט געווען פון וועמען זיין ווייב האָט זיי
געהערט.

— דו, פּלעצל, קום נאָר אַהער, — האָט דער צאָל-באַאַמטער זי צו-
גערופן מיט אַ פינגער, בשעת ער איז געווען אַרעטירט מיט זיינע פיס אין
דעם ווייק-שעפל.

זי האָט געוואוסט נאָך וואָס ער רופט זי, דאָך איז זי צוגעקומען צו
אים. ווי אויף צו-להכעיס אים און זיך, האָט זי זיך געשטעלט גלייך פאַר
אים און אים דורכגענומען מיט אירע געשליפענע אויגן, פון וועלכע פיער-
פונקען האָבן איצט געשאָסן.

דער צאָל-באַאַמטער האָט זיך איינגעקנאַטן מיט זיינע פינגער אין איר
ביינערדיק לייב און מיטן גאַנצן כח אַ קנייפּ געגעבן:
— דו, פּלעצל, דאָס האָסטו פון אים געהערט!

קיין גרימאַסע פון צער, קיין אַרויסווייז פון ווייטיק, נאָר מיט אויגן,

וואָס האָבן אַרויסגעפינקלט פון אַ קאַלט־פאַרשטיינערט פנים אַרויס, האָט זי געזאָגט :

— נו, און אז יא, וואָס קאָן מיר שוין געשען ?
— דאָס קאָן געפערלעך ווערן, — האָט דער אַלטער איר געסטראַשעט מיט אַ פינגער.

— פון מיינעט וועגן . . .
— איך פאַרווער דיר מיט דעם מאַן צו רעדן !
— קאָנסט עס מיר ניט פאַרווערן, אַז דו ביסט מיר ניט קיין מאַן, קאָנסטו מיר גאַרנישט פאַרווערן.

— דו, פלעצל, אַזוי רעדסטו צו אַ קיזער־קעניגלעכען באַאַמטן, דו, לאַדער ? — און ער האָט ווידער מיט זיינע פינגער זיך איינגעקנאַטן אין איר ביינערדיקן לייב אַריין.

זי האָט זיך ניט געווערט, נאָר מיט אַ ביטולדיקן שמייכל, אין וועלכן די גרימאַסע פון צער אַרום אירע דינע ליפן האָט זיך אויפגעלייזט, האָט זי אים געקוקט אין די אויגן אַריין :

— ווען מען איז נאָר אַ קיזער־קעניגלעכער באַאַמטער און ניט קיין מאַן, גייט מען ניט מיט יונג בלוט אין בעט אַריין, — האָט זי געזאָגט מיט אַ פאַרשטיינערט־טייולושן לאַכן.

— דו, דו, דו ! איך וועל עס דערציילן דיין פעטער, די גאַנצע שטאַט וועט עס הערן . . . אַז דו . . .

— דו וועסט עס ניט וואָגן, דו קיזער־קעניגלעכער צאָל־באַאַמטער !
ער האָט געוואוסט, אַז זי האָט רעכט, און אין זיין מאַכטלאַזיקייט האָט ער זיך געשטאַרקט, האָט אַנגעכאַפט פלעצל מיט זיינע קנאַכעדיקע הענט און זי גענויט אין בעט אַריין :

— אין בעט אַריין, דו לאַדער איינער, מיינע פיס וואַרעמען ! — האָט ער געשריען אויפן קול.

— איך האָב עפעס בעסערס צו טאָן, איך מוז אַרונטערגיין צום פעטער שטאַפן קישקעס, — האָט זי געזאָגט, אַרויסרייסנדיק זיך פון זיינע הענט און אים אַזאַ שטויס געגעבן, אַז דאָס וואַסער פון שעפל האָט זיך אויס־געגאַסן מיט אַ פליושק.

— יעזוס מאַריע, וואָס טוט זיך דאָ ? — האָט זיך דערהערט אַ שטימע פון דער טיר פון דער צווייטער שטוב, וואָס האָט זיך פלוצלונג אויפ־געעפנט. אין דער טיר איז אַ יונג פרוי געבליבן שטיין אין איר נאַכט־

העמד און צוגעקוקט ווי דער אלטער דרעפטשעט מיט זיינע נאָקעטע פיס איבער דער פאַרפלייצטער פּאָדלאַגע.

דער צאל־באַאמטער האָט אויסגעלאָזן זיין אָנמעכטיקן כעס אויף זיין טאַכטער :

— דו, לאַדער, דו! וואָס קומסטו שטערן דיין פּאָטער, ווען ער איז אינטיים מיט זיין פרוי !

— אינטיים מיט זיין פרוי ! — האָט זיך געהערט אַ געלעכטער דורך דער טיר, וואָס האָט זיך שוין געהאַט צוגעמאַכט.

— מאַרגן מוזטו די וואוננג פאַרלאָזן ! האָסט געהערט ? — האָט דער אלטער גערופן ניט צו זיין פרוי, נאָר צו זיין טאַכטער דורך דער פאַר־מאַכטער טיר.

פלעצל האָט דערווייל געכאַפט אַ טוך אויף איר קאַפּ און איז אַרויס פון דער שטוב מיט אַ גוטן קלאַפּ מיט דער טיר, איבערלאָזנדיק דעם קייזער־קעניגלעכן באַאמטן אויפצושעפּן דאָס וואָסער פון דער פּאָדלאַגע.

זי איז געגאַנגען מיט אייליקע טריט איבער די טונקעלע, געדרייטע טרעפּ. איר האַרץ האָט הויך געקלאַפט אין איר ברוסט. איר לייב איז וואַרעם געווען פון אויפּרעגונג. ווען זי האָט געוואַלט פון קאַרידאָר אין הויף אַרויס, האָט אַן אַנגריף פון אַ שטאַרקער האַנט זי פעסט צוריקגעהאַלטן. — פּלעצל, בלייב אַ ווייל !

זי האָט געוואוסט, אַז דאָס איז דער מאַן פון די זשאַבעס, וועלכער וואַרט אויף איר אין טונקעלן קאַרידאָר יעדן אָונט.

— וואָס קומסטו אין דער ווירטשאַפּט ? דו ווייסט, אַז אַלע זיינען קעגן דיר, — האָט זי מיט הייסן אַטעם דעם מענטשן אין פנים אַרייַן־גערעדט.

— דו ווייסט צוליב וועמען איך קום. איך מוז דיר זען, פּלעצל. איך האָב דיר עפעס נויטיקס צו זאָגן.

— ניט היינט. איך מוז גיין אין קיך אַרייַן קישקעס פּילן. זיי וואַרטן אויף מיר.

— נאָר איין ווייל. איך האָב דיר עפעס וויכטיקס איבערצוגעבן.

— וואָס איז עס ? מאַך עס געשווינד, עס קאָן נאָך ווער אַנקומען.

— ניט דאָ, קום מיט מיר, הינטער די וואַגנס. קיינער וועט אונדז דאַרט

ניט זען.

זי איז אים נאָכגעגאַנגען.

עס איז געווען אַ וואַרעמע נאַכט אין מיטן זומער. דער הויף איז געווען באַגאַסן מיט שטערן־ליכט, נאָר די וואַגנס, וואָס האָבן זיך אָפֿ־געשטעלט איבער נאַכט אין איינפאַר־הויז, האָבן געוואַרפן פון זיך געדיכטע שאַטנס, אין וועלכע זיי האָבן ביידע זיך איינגעקאַרטשעט.

— נו, וואָס האַסטו מיר צו זאָגן? מאַך עס געשווינד, — האָט זי געזאָגט מיט איר הייסן אַטעם, איינורענדיק זיך אין דעם מענטשן פאַר שרעק און אויפֿרעגונג.

ער האָט זי געהאַלטן פעסט איינגעשלאָסן אין זיינע אַרעמס און געקילט אירע וואַרעמע באַקן מיט דער פייכטקייט פון זיינע וואַגצעס.

— דו מוזט אַרויסקומען צו מיר אין וואַלד אַרײַן און קאַכן מיר אַ זופ פון וואַסער־הײהלעך, לויט אַ רעצעפּט, וואָס איך וועל דיר געבן.

— אַ זופ פון דיינע זשאַבעס? — לאַכט פלעצל.

— דו ווייטט ניט וואָס פאַר אַ כּח זיי באַזיצן... זיי וועלן מיר געבן די מעגלעכע קראַפט דאָס דו זאַלסט פון מיר געבוירן דעם קייסער פון דייטשן רײך.

— פון זשאַבעס און שנעקעס? — לאַכט אין שפּאַס פלעצל.

— זיי באַזיצן די געהיימע קראַפט, וועגן וועלכע איך האָב דיר דער־ציילט.

— אַ דערצייל מיר ניט דיינע ווילדע מעשיות! דו זאָסט עס יעדער פרוי, כּדי זי אַרײַנצוגאָרן, — האָט זי געענטפערט און אים אָפּגעשטופּט פון זיך.

— ביי לוציפער דעם גרויסן שווער איך דיר, דו ביסט די איינציקע פרוי, וואָס איך זאָג דאָס איר. נאָר דורך דיר אַליין קאָן איך ברענגען דער וועלט דאָס קינד, אויף וועמען די שטערן ריכטן אויס, אַז ער וועט ווערן דער קייזער פון דייטשן רײך.

— גיין, דאָס קאָן ניט זײַן! איך בין אַ פאַרהיראַטע פרוי. דאָס איז דאָך קעגן . . .

— וואָס פאַר אַ מאַן איז ער דיר? האַסט מיר אַליין געזאָגט.

— ער וועט מיך אויף דער גאַס אַרויסוואַרפן, מיך און מיין קינד.

— ער וועט ניט וואַגן. אויך זײַן מוטערס מאַן האָט עס ניט געוואָגט.

ער איז אַן עסטרייכישער באַאַמטער.

— אַבער פאַרוואָס מוז איך עס זײַן די פרוי? — האָט זי געהאַלטן אין

אײַן איבערפּרעגן מעכאַניש און געלאָזט זיך צודריקן צו זײַן שטאַרקער

ברוסט און פארנעמען אין זיך זיין ווארימען אטעם דורך זיין הייסן מויל.
— אָבער דאָס איז דאָך ניט וואָר מיטן קייזער פון דייטשלאַנד, דאָס

איז דאָך נאָר שפּאַס...

— געוויס איז דאָס וואָר. דו וועסט זיין די מוטער פון דעם דייטשן
קייזער. דו, פּלעצל, וועסט זיין די מוטער פון דעם גרויסן האָר פון דער
גאַנצער וועלט. די גאַנצע וועלט, אַלע קעניגן און גרויסן האָרן וועלן
ציטערן פאַר אים. זיי וועלן קומען און בוקן זיך פאַר אים. דאָס האָט די
זעערין פאַרשפּראַכן. דאָס האָט זי פון הער לוציפּער אַליין דעם באַפעל
באַקומען צו געבן מיר די קראַפט, אַז פון מיינע לענדן זאָל דער הערשער
פון דער גאַנצער ערד אַרויסקומען. דו ביזט די פּרוי, וואָס דורך איר זאָל
עס געשען.

— אָבער דאָס איז דאָך לויטער שפּאַס, וואָס דו זאָגסט. דו לאַכסט.

— ניין. ווי אַזוי שפּאַס? לוציפּער אַליין שטייט הינטער דעם. דו
מוזט מיר קאָכן אַ זופּ פון געוויסע היהלעך. וועסט דו קומען קאָכן מיר
אַ זופּ?... לויט אַ רעצעפּט, וואָס איך וועל דיר געבן? זאָג מיר.

זי האָט אַ ווייל געשוויגן און נאָכגעקלערט. דערנאָך האָט זי געזאָגט:

— וועט עס ניט שאַדן מיין זעל?

— וואָס זאָל שאַדן דיין זעל?

— דאָס באַקערן זיך צו לוציפּערן.

— די מוטער פון דעם קייזער פון דייטשן רייך, — דאָס זאָל דיר

שאַדן? וואָס האַסטו מער אין לעבן? דיין מאַן, דיין פעטער, דאָס ווירט-

הויז. אַלע האַבן זיי פון דיר! וואָס האַסטו דו? נאָר אַרבעט און יאָך.

— יא, איך קום, יאָנאַשעק, — זאָגט זי און נעמט אים איצט אַרום

מיט איר גאַנצן כּח.

— ווען זאָל איך וואַרטן אויף דיר? — פּרעגט ער זי אויפן אויער.

— קומענדיקע וואָך, ווען דער באַאַמטער בייט זיינע אַמט־שטונדן פון

טאָג אויף נאַכט.

— יא, פּלעצקען, איך וועל אַלע פאַרבאַרייטונגען מאַכן.

— פּלעצל, פּלעצל! — האָט זיך געהערט אַ רופן פון דער אַפענער טיר

אין קיך. אַ הייסע פאַרע האָט פון דער איבערגעשוויצטער קיך אַרויס-

געזעצט אין דעם קילן אַוונט אַריין.

— איך קום, איך קום! — האָט פּלעצל גערופן צוריק און איז אַרויס-

געקומען פון איר טונקעלער באַהעלטעניש הינטער די וועגענער.

דרימער קאפיטל

עס איז פון טייילן

עס איז געווען מיט חדשים שפעטער, אין מיטן הארבסט. דער צאל-באאמטער איז אין דעם קאלטן, מיט וואלד שמעקעדיקן פרימארגן געגאנגען מיט זיין קייבערל פרישטיק צו דער בריק ארויס צום צאל-הויז, ווען ער האט אנגעטראפן דעם וואלד-אויפזעער, וואס איז אין דער זעלבער צייט, מיט זיין רוק-זאק אויף דער פלייצע און מיט זיין הונט, אויך געגאנגען צו זיין שטעל אין וואלד. דעם פרימארגן האט דער וואלד-אויפזעער זיך ניט באגנוגט מיט א „גריס-גאט“ און א צי מיט זיין גרינעם הוט, ווען דער צאל-באאמטער איז אים אנגעקומען אנטקעגן, נאר ער האט זיך אפ-געשטעלט און מיט א צינישן שמיכל, וואס איז, ווי עס האט זיך דעם צאל-באאמטן אויסגעוויזן, ארויסגעקומען פון זיין שטעכעדיקער וואנצע, האט ער דעם צאל-באאמטן באגריסט מיט אן אויסגעשטרעקטער האנט:

— גוטע נייעס, פריילעכע נייעס. עס טראגט זיך ארום.

— וואס פאר א גוטע נייעס? וואס פאר א פריילעכע נייעס? — האט

דער צאל-באאמטער געפרעגט מיט וואונדער.

— נו, נו, דו אלטער יעגער, — זאגט דער וואלד-אויפזעער, שטורכענ-

דיק דעם באאמטן מיטן פינגער אויפן בויך, — מאך זיך ניט טאמעוואטע.

די פאמיליע פארגרעסערט זיך.

דער צאל-באאמטער איז בלייך געווארן. כדי ניט צו פארראטן זיין

פארוואונדערונג, האט ער ארויפגעצוואונגען א שמיכל אויף זיין פרי-

מארגנדיק-אשיקן פנים.

— דו אלטער הינער-פרעסער, האסט עס באוויזן. די יונגע באדארפן

זיך לערנען ביי אונדז, אלטע, הא, הא! — האט דער וואלד-אויפזעער אפ-

געזאגט און פארלאזט אים מיט א קלאפ אויף דער פלייצע.

ווען דער צאל-באאמטער איז מיטן אױנט אהיימגעקומען אין זיין שטוב,

האט ער מיטן ערשטן בליק, וואס ער האט געווארפן אויף פלעצלען, בא-

מערקט דאס, וואס דאס גאנצע שטעטל האט שוין פון לאנג געזען און גע-

סודעט זיך אויפן אויער, אז זיין פלעצל שטופט ארויס א שפיציקן בויך

פון אונטער איר שערץ.

— פלעצל, דו, קום גלייך אהער! — רופט אויס דער צאל-באאמטער.

ווי ער זעצט זיך אָוועק אויף זיין געוויינלעכן שטול אויבנאָן ביים טיש, וואו ער פלעגט זיצן ביים עסן.

— און וואָס זאל עס זיין? — זאָגט פלעצל, ווען זי קומט צו צו אים מיט אַ גלייכגילטיק-קאַלטער מינע, אַרונטערנעמענדיק פון זיך דעם פאַר-טוך, וואָס זי האָט געטראָגן ביים צוגרייטן דאָס אַוונט-עסן, און אַרויס-שטעלנדיק מיט דעם נאָך העכער און נאָך בולטער איר שפיציקן בויך, וואָס שטאַרצט איצט דעם צאָל-באַאַמטן גלייך אין פנים אַריין.

— וואָס איז דאָס? — פּרעגט דער באַאַמטער, טייטנדיק מיט זיין אויס-געשטרעקטן פינגער אויף איר בויך.

— דו ווייסט ניט, וואָס דאָס איז? — זאָגט פלעצל ערנסט און זייער רואיק, קיין מוסקל באַוועגט זיך ניט אויף איר פנים, נאָר אירע פינקלדיקע אויגן אָנגעלאָדן אויף אים, שאַקלט זי ביטולדיק צו מיט איר קאַפּ. — ביזט ערשט נעכטן געבוירן געוואָרן? — שטעלט זי אים די פּראַגע און ענגערט זיך טיפּער אַריין מיט איר שאַרפּן בליק אין זיין פנים.

— פון וועמען איז דאָס? — פּרעגט ער, קלאַפּנדיק מיט זיינע יאַסלעס אָן ציין.

— פון וועמען איז דאָס? — פּרעגט זי איבער און איר בליק ווערט אַלץ שאַרפּער און שטאַרנדיקער.

— ניט פון מיר! — זאָגט דער צאָל-באַאַמטער, טרייסלענדיק ענערגיש דעם קאַפּ אויף „ניין“.

— פון וועמען דען? — פּרעגט זי אים און בייגט צו איר קאַפּ אַלץ נעענטער צו זיינעם, און אירע אויגן ווערן אַלץ שאַרפּער, געשליפענער, אָנגעשטרענגט, ווי אַ פייל אויף אַ בויגן, אים אין פנים אַריין.

— איך ווייס, פון וועמען דאָס איז, — זאָגט דער אַלטער, ווי ער ווערט זיך קעגן איר אָנגעשטרענגטן בליק.

— און אַז דו ווייסט, איז וואָס? — זאָגט זי, ווי איר פנים ווערט אַלץ ערנסטער, אָנעכמוועטער, שטרענגער, און אירע אויגן אַלץ שאַרפּער און שאַרפּער.

— איך וועל עס אַלעמען דערציילן! דעם געריכט, דעם פעטער, דער גאַנצער שטאַט! — האָט דער אַלטער זיך געווערט.

— דו וועסט אַלעמען דערציילן? דו? — און מיטאַמאַל האָט דער צאָל-באַאַמטער זיך דערזען אין די לאַפעס פון אַן אוממענטשלעך באַשעפעניש, פון אַ חיה, דאָס חיהשקייט האָט זיך אויס-

געדריקט נאך אין אירע אויגן אליין. ער האט קיינמאל ניט געזען ביי איר אזעלכע אויגן: זיי האבן געביטן זייער קאליר, פון ביר-ברוין אויף ווייס-גרוער געשליפנקייט; זיי זיינען געשטאנען אין מיטן, אין די ווייס-ימל'עך, ווי צוויי שטעטיקע שפיון אויף אים; א רגע נאך, וועט די חיה זיך ווארפן אויף אים מיט דער גאנצער פוריע, וואָס די אויגן דריקן אויס, און זיך אַריינבייסן אין אים מיט אירע שאַרפע ציין אין זיין האַלדז אַריין. אַן אימהדיקער פחד איז דעם אַלטן באַפאַלן, די הענט און פיס האַבן אַנגעהויבן ציטערן ביי אים, זיין האַרץ איז שטיין געבליבן אין זיין ברוסט, זיין גאַנצער קערפער האַט זיך געטרײסלט, קאַלטע אַנגסטן האַבן אים באַשלאָגן און צוזאַמענגעקלעפט זיין העמד און זיין קאַפּטאַן אויף זיין לייב.

— וועסט קיינעם ניט דערציילן! — האַט זי געזאָגט שטיל אין זיין פנים אַריין און אויסגעשטרעקט צו אים איר האַנט. און אויך איר האַנט האַט זיך געביטן. נאָך קיינמאל פריער האַט דער צאַל-באַאַמטער ניט געזען אַזוי איר האַנט: די אויסגעאַרבעטע דיקע פינגער האַבן זיך אויסגעצויגן, זיינען אומגאַטירלעך לאַנג געווען, די איינגעזעצטע נעגל — שאַרף און גלאַנציק. די האַנט האַט זיך געשטרעקט צו זיין פנים, און אונטער איר איז דער צאַל-באַאַמטער צעגאַנגען ווי וואַסער אין זיין אַנגסט.

— איד וועל קיינעם ניט דערציילן, — האַט ער געשטאַמלט.

— דאָס איז פון דיר! — האַט זי געזאָגט מיט אַ שטיל-דראַענדיקער

שטימע.

דער צאַל-באַאַמטער האַט געשאַקלט מיטן קאַפּ, בשעת זיינע יאַסלעס און ציין האַבן איבערגעחזרט און קאַפּ אירע ווערטער. זי האַט אַוועקגענומען איר פנים פון אים. דער צאַל-באַאַמטער האַט אַפּגעענטפּערט מיט אַ שווערן סאַפּען.

— איצט קאָנסטו זיך וואַשן, דאָס עסן איז פאַרטיק, — האַט זי געזאָגט מיט אַ רואיקער שטימע, ווען זי האַט זיך געלאָזט גיין אין קיך אַריין אַריינצוברענגען דאָס עסן, און ווי עס וואַלט גאַרניט געווען, האַט זי, נאָך פון קיך אַרויס, פאַרענדיק זיך ביים עסן, צוגעגעבן: — און איצט מוז די טאַכטער גיין. איך באַדאַרף האַבן די גאַנצע שטוב פאַר זיך.

— יא, איצט מוז די טאַכטער גיין. באַדאַרפסט האַבן די גאַנצע שטוב פאַר זיך, — האַט דער צאַל-באַאַמטער איבערגעזאָגט מיט שרעק נאָך איר.

— און אויך דאָס דינען אין דעם ווירטהויז מוז אויפהערן! — האַט זי

געזאָגט, ווי זי האַט צוגעבראַכט דעם טאַפּ מיטן געקעכץ צום טיש.

— איצט מוז דאָס דינען אין ווירטהויז אויפהערן. עס פאַרשטייט זיך.
— האָט דער צאָל-באַאַמטער אָפּגעענטפּערט.

מיט אַ פּאַר טעג שפּעטער איז דער צאָל-באַאַמטער אַהיימגעקומען ביי-
טאָג פון זיין אַמט און זיך אַוועקגעזעצט אין זיין טיפּער פּאַטער-שטול ביים
„שיינעם“ פענצטער, ווי עס איז זיין שטייגער געווען צו זיצן, ביז פּלעצל
איז פּאַרטיק געוואָרן צו דערלאַנגען דעם עסן צום טיש. מיטאַמאַל באַ-
מערקט ער, ווי פון דעם טונקעלן ווינקל אין קיך, פון הינטער דעם אויוון,
וואו פּלעצל שטייט, נאָרעט זיך אַרויס אַ שוואַרצער, גרויסער הונט און
פּאַלגט נאָך פּוסטריט נאָך פּלעצלען, ווען זי טראָגט דעם טאַפּ זופּ פון דער
קיך צום טיש צו. דער צאָל-באַאַמטער איז אויפגעטרייסלט געוואָרן, האָט
זיך אויפגעשטעלט פון וואונדער און שרעק:

— וואָס איז דאָס? פון וואָנען קומט דער הונט אַהער? — פּרעגט ער.
— אַ שוואַנגערע פּרוי אַליין אין שטוב מוז האָבן וועמען, וואָס זאָל זי
באַשיצן. ניט אַזוי, שיקלגרובער? — און זי האָט זיך אָפּגעשטעלט מיט
דעם טאַפּ אין דער האַנט און האָט אָנגעקוקט דעם צאָל-באַאַמטן מיט אירע
ביר-ברוינע אויגן; לעבן איר איז געשטאַנען דער הונט און האָט אויך
אָנגעקוקט דעם צאָל-באַאַמטן. שיקעלגרובער האָט באַמערקט, אַז ביידינס
אויגן זיינען געווען פון איין קאַליר, און פון זיי ביידיע האָט אַרויסגעשטאַרט
דער שאַרפּער, חיהשער בליק.

— און די טאַכטער מוז היינט אַוועקגיין. איך באַדאַרף האָבן דאָס
אַרט. — האָט פּלעצל ווידער געזאָגט, ווי זי האָט אַוועקגעשטעלט די זופּ
אויף דעם טיש.
— יאָ, היינט.

ווען די טאַכטער איז שפּעטער אין אַוונט אַהיימגעקומען פון איר
אַרבעט, האָט זי געפונען די טיר פון דער שטוב פאַרשלאָסן פאַר איר.
— דו מוזט גיין צו דיין מומע אין דער מיל שלאָפּן, — האָט דער
פּאַטער אַרויסגערעדט דורך דער פאַרשלאָסענער טיר צו דער טאַכטער
אינדרויסן. — פּלעצל מוז האָבן דאָס אַרט פאַר זיך.

— כ'קאָן גאַרניט מאַכן. דיין אַרט איז באַזעצט. פּלעצל מוז עס האָבן.
פּלעצל האָט דערווייל דער טאַכטערס צימער גרייט-געמאַכט פאַר זיך
און פאַר איר באַגלייטער.

— פון היינט אָן וועסטו, שיקעלגרובער, אַליין שלאָפּן. אַ פּרוי אין

מיין צושטאנד מוז האבן א בעט פאר זיך, — האָט פלעצל געזאָגט, אָפֿ-
גייענדיק מיט איר באַגלייטער אין דער טאַכטערס צימער.

— פלעצל! — האָט דער צאָל־באַאַמטער גערופן.
— וואָס איז?

— ווי איז זיין נאָמען? — האָט ער געפרעגט, אַנווייזנדיק אויפֿן הונט,
וואָס איז נאָכגעאַנגען אירע טריט.

— פשוט פודל, — האָט זי געזאָגט און פאַרמאַכט הינטער זיך די טיר.
פון דענסטמאַל אָן האָט מען פלעצל געזען אין די גאַסן פון שטעטל נאָר
אין באַגלייטונג פון הונט. מענטשן האָבן זיך געוואונדערט אויף פלעצל
און אויף איר הונט. פלעצל האָט געטראָגן איר שוואַנגערשאַפט מיט פרעכן
שטאַלץ און אומאנשטענדיקער פאַרשייטקייט, וואָס מען איז ניט געוואוינט
געווען צו זען דאָס ביי ווייבער אין דעם שטעטל. זי האָט געשטאַכן אַלעמענס
אויגן מיט איר שפיציקן בויך. אויך דער בויך האָט אַרויסגערופן שטוינונג
ביי אַלעמען: ער איז געווען נישט־געוויינלעך הויך און שפיציק.
— נישט אַנדערש, נאָר זי טראָגט אַ טאַפֿלטן צווילינג אין איר בויך, —
האָבן מענטשן גערעדט.

— און דאָס זאָל אַלץ זיין פון דעם אַלטן שיקעלגרובער? — האָט אַ
פרוי אַריינגעוואָרפֿן אַ וואָרט פון ספק אין דעם פלייש־געוועלבל ביים קצב
אויפֿן גרינעם מאַרק, וואו די ווייבער־שכנות האָבן גערעדט פון פלעצלס
טראָגן.

— עס האָט נאָך ווער צוגעהאַלפֿן, — האָט דער דיקער פליישער מיט
זיין רויטן פנים אַרויסגעפלאַצט.

— מיטן גאַנצן בויך וועט זי אַנלייגן אַ פול בעט מיט זשאַבעס, —
האָט דעם קירזשנערס ווייב, די מעקלעריין ראָדוויגאַ, וועלכע האָט געשמט
אין שטאַט פאַר איר שאַרפער צונג, אַריינגעוואָרפֿן איר וואָרט.

אַ הויך כיכערן האָט זיך געהערט פון די ווייבער.
— שווייגט, זי קומט אָן!

און טאַקע האָט פלעצל זיך דערנענטערט פון דעם איינפאַר־הויז „צום
שוואַרצן ריטער“, וואָס איז געווען קעגנאיבער דער פלייש־יאַטקע, אין
געוועלבל אַרײַן. זי איז געאַנגען, ווי עס איז איר שטייגער געווען די
לעצטע צייט, מיט אַ פאַרריסענעם קאַפּ, וויגנדיק זיך בנעימות אויף אירע
הויכע היפטן. איר שפיציקן בויך אַרויסגעשיקט פאַראויס פאַר זיך, מיט
לאַנגזאַמע טריט, ווי זי וואַלט אויסגעהיט געווען, אַז זי זאָל ניט איבער

וואס זיך אַנשלאַגן. און דער הונט, וויגנדיק זיך אויף זיינע קרעפטיקע, אויסגעבויגענע פיס, מיט דעם אויפגעהויבענעם עק און אַראָפּגעלאָזענעם קאַפּ, אַזוי ווי פּאַרטראַכט, האָט געשפּאַנט באַלד הינטער איר. זי איז אַרײַנגעקומען אין יאַטקע־געוועלבל. דער הונט, ניט ווי עס איז די גע־וואוינהייט פון הינט, ווען זיי קומען אַרײַן אין אַ יאַטקע, צו וואַרפן מיטן עק פאַר פּרײד, צו נישטערן אין די ווינקלען און ציען דעם ריח פון פלייש מיט די נאָזדרעס, — פּלעצלס הונט, גלייכגילטיק צו אַלק, האָט זיך נאָר געהאַלטן לעבן איר, געהיט איר יעדע באַוועגונג און איז איר נאָכגעאַנגען פּוס־טריט.

פּלעצל האָט זיך נישט געגריסט מיט די ווייבער. זי האָט, גלייך ביים אַרײַנקומען, אַנגעוויזן מיט אַ פינגער אויפן זייטל פלייש און זיך געהייסן געבן אַ חלק, אויך אַ חלק ביינער פאַרן הונט. אַ טייל ווייבער האָבן פאַר־לאָזט די יאַטקע דעמאָנסטראַטיוו ביי איר אַרײַנקומען; אַנדערע, פאַר־עקשנטע, זיינען געבליבן, האָבן געשליפעט אויף איר און אויפן הונט און זיך איבערגעוואָרפן מיט פּיל־רײדנדיקע בליקן. „די שאַרפע צונג“, דעם קירזשנערס ווייב, האָט געפרואווט דעם הונט אַ גלעט געבן. דער הונט האָט אויפגעהויבן זיין גרויסן קאַפּ און זי אַנגעקוקט מיט בייזע אויגן, באַ־וועגנדיק זיינע שאַרפע ציין צווישן זיינע צוקורצע, נישט־צוזאַמענ־געקומענע ליפּן. „די שאַרפע צונג“ האָט זיך דערשראַקן, האָט זיך אָפּ־גערוקט פון דעם הונט און זיך אָפּגערויפן האַלב אין פּאַניק:

— אַ, האָט עס אַ בייסער!

— פּאַרזיכטיק, — האָט פּלעצל געוואָרנט.

— וואו האָסטו אים גענומען, פּלעצל? — האָט געפרעגט דער פליישער.

— געפונען אין וואַלד, — האָט פּלעצל אָפּגעענטפערט און זיך נישט

געמאַכט דערויס, וואָס דער עולם ווייבער איז געבליבן פון איר ענטפער

שטיין מיט אָפענע מיילער.

— אין וואַלד?

— אין וואַלד, — האָט זי איבערגעזאַגט גלייכגילטיק.

— פאַרשיידענע ברואים געפינען זיך אין וואַלד, — זאָגט אַ פרוי מיט

אַ וואונק פון אויג און פאַרלאָזט די יאַטקע געשווינד.

אין אַוונט, אין דעם ביר־שענק, ווען דער צאָל־באַמטער איז געזעסן

ביי זיין שפּרײַך און האָט גערויכערט זיין ליולקע, איז דער וואַלד־אויפזעער

צוגעקומען צו אים:

— א שארפער בייסער באגלייט דיין פלעצל, שיקעלגרובער.
 — יא, א געפערלעכער. א פרוי אין איר צושטאנד, איינע אליין אין שטוב, אליץ קאן פאסירן.
 — יא, פארשטייט זיך. וואו האסטו אים גענומען?
 — א קרוב פון אויבערלאנד געווען ביי אונדז צו-גאסט. האט אים איבערגעלאזט אויף צו באוואכן די פלעצל, — האט דער צאל-באאמטער אפגענוטפערט.

— אבי די וויבער זאגן, אז זי האט אים אין וואלד געפונען. פון וואנען נעמט זיך אין וואלד אזא חיה? — האט געזאגט דער וואלד-אויפזעער.
 יעדן יאר קומט דער פרילינג מיט ווינטן און שטורעמס אין דעם טאל, וואס ליגט טיף אין די שניי-געדעקטע זאלץ-בערג, נאר קיינער געדענקט נישט אזא פרילינג אין דער געגנט ווי דאס יאר. שוין אין דער צווייטער העלפט אפריל הויבן זיך דארט אן די זאווערוכעס, וואס הערן גאר נישט אויף ארונטערצובלאזן די שנייען פון די בערג אין טאל ארונטער. נאר עס איז נאך נישט געווען אזא נאכט ווי די לעצטע. עס האט זיך געדאכט, אז דער ווינטער האט אין דער נאכט געוואלט אויסשטורעמען אלע זיינע ווינטן, איידער ער פארלאזט דאס ארט און מאכט פלאץ פארן פרילינג. אלע בייזע רוחות האבן זיך אפגעריסן פון זייערע קייטן און זיך צוזאמענגעקליבן אין דער נאכט אויף איין ארט און געפראוועט א ווילדע חתונה אין שטעטל. עס איז נישט געווען קיין שילד פאר א געוועלבל, וואס איז הענגען געבליבן, קיין דאך, וואס איז נישט אנגעטאפט געווארן פון זייערע מזיקשע הענט, קיין לאדן, וואס איז נישט געטרייסלט געווארן, און קיין וואנט אפילו, וואס זיי האבן נישט געפרוואווט זי אומצואווארפן. מיטן פרימארגן האבן זיך די ווינטן איינגעשטילט. און מיטן פרימארגן איז דער צאל-באאמטער אהיימגעגאנגען פון זיין נאכט-ארבעט ביי דער בריק, א צעטרייסלטער, אן אויסגעווינטיקטער, א נישט-געשלאפענער, מיט זיין ליידיקן קערבל אין האנט. ווען ער איז אנגעקומען פארן טויער פון דעם איינפאר-הויז, איז אים אנטקעגנגעגאנגען א מאן, וואס דער צאל-באאמטער, אין זיין מידיקייט, האט אים נישט גלייך דערקענט.

— גוט מארגן, הער אויבער-צאל-באאמטער, — האט דער מאן אים באגריסט העפלעך און אראפגענומען פאר אים דאס היטל.
 ערשט ווען דער מאן איז געווען אפגעגאנגען פון אים, האט דער צאל-

באאמטער זיך געכאפט, ווען דער מאן איז: דאס איז דאך דער זשאבע-
אויפציער, דער ציגיינער אין וואלד!

דער צאל-באאמטער איז געווארן מלא-חמה. ניין, דאס וועט ער נישט
צולאזן, דאס וועט ער נישט צולאזן! היינט מאכט ער א סוף צו דעם, היינט
דערציילט ער דעם פעטער און דער גאנצער שטאט! ניין, דאס גייט ניט
מער!

ווען ער איז אריינגעקומען אין דעם טונקעלן קארידאר, וואו זיין
וואוינונג איז געווען, האט ער געהערט שווערע טריט אראפנידערן פון די
טרעפ. די טרעפ זיינען געווען ענגע און פארדרייטע, ווי מען געפינט זיי
אין די געוועלכטע, אלטע הייזער, האט ער זיך אפגעשטעלט ווארטן, ביז
דער מענטש אויף די טרעפ וועט ארונטערקומען. עס איז ארונטערגעקומען
א פרעמדע, אומבאקאנטע עלטערע פרוי, זייער א באלייבטע. איר מאסיוו
לייב איינגעהילט אין א מאדנעם, פיל-קאלירנדיקן ציגיינערישן טוך, אויפן
קאפ א הייבל מיט זייער פיל בלומען און א שלל בענדער. איר גאנג איז
געווען שווער. דערזען דעם צאל-באאמטן, האט זי זיך אפגעשטעלט און
געזאגט:

— גוטע נייעס, הער צאל-באאמטער, פריילעכע נייעס. די פאמיליע
האט זיך פארגרעסערט מיט א זון.

דער צאל-באאמטער איז אזוי מושוטש געווארן פון דער בשורה און
דער אומגעריכטער באגעגעניש, אז ער האט זיך שוין מער נישט גע-
וואונדערט, וואס דער שווארצער הונט, פלעצלט שטענדיקער באגלייטער,
איז איצט נאכגעגאנגען אין די טריט פון דער פרוי, וועלכע איז, וויבאלד
זי האט אים אנגעזאגט די גוטע בשורה, זיך געגאנגען ווייטער איר וועג.
ווען שיקעלגרובער איז אריינגעקומען אין זיין שטוב אריין, איז אים
אנטקעגנגעקומען א הויך, רייסנדיק שרייען פון א קינד.

— עס איז א אינגל, שיקעלגרובער, — האט פלעצל געזאגט פון איר
בעט ארויס, האלטנדיק איר קינד אין האנט.
שיקעלגרובער האט זיך ארומגעקוקט מיט וואונדער: זיין אייגענע
שטוב איז אים פארגעקומען פרעמד.

— און ווער האט דיר געהאלפן, פלעצל?

— א העלפערין.

— נישט די הייב-אם, יעקאטערינע?

— איך האב קיינעם נישט געהאט צו שיקן נאך איר.

- ביזט געווען איינע אליין ?
 — יא.
 — און דאָס ווירטהויז ?
 — נאָך וואָס באַאומרוויקן מענטשן ?
 — און ווער איז געווען די פרוי, וואָס האָט דיר געהאַלפן ?
 — איך ווייס נישט.
 — איך ווייס נישט.
 — וואָס הייסט, דו ווייסט נישט ? ווער האָט זי גערופן ?
 — איך ווייס נישט ווער עס האָט זי גערופן.
 — ווי אַזוי ? ווי אַזוי ? וואָס הייסט ? זי איז אליין געקומען ?
 פלעצל האָט אים געקוקט גלייך אין די אויגן אַריין. איר פנים איז געווען בלייך און אויסגעמוטשעט. אירע אויגן האָבן אויך געהאַט פאַרלאָרן יענעם זיהישן שטראַל, וואָס איז געלעגן אין זיי ; אַנשטאַט דעם, איז איצט אין אירע אויגן געלעגן עפעס שווער-מוטיקס און טרויעריקס, אַזוי ווי אין דעם בליק פון אַ געשלאָגענעם הונט, וואָס איז אַדורכגעגאַנגען אַ שרעק-לעכע פייניקונג. זי איז געווען אינגאַנצן אין אַנגסטן און זי האָט געקוקט אויף אים נישט פעסט, נישט שרעקעדיק, נאָר מיט אַ בליק פון רעזיגנאַציע און יאוש.
- עס איז מיר אַלץ איינס. טוט מיט מיר וואָס איר ווילט.
 שיקעלגרובערן האָט אַרומגענומען אַ געפיל פון רחמנות. ער האָט נישט געוואוסט, צי האָט ער עס רחמנות געהאַט אויף זיין ווייב אָדער אויף זיך אליין. ער האָט גענומען זיין אַלטן קאַפּ אין די הענט און גערעדט צו זיך : „וואָס טוט זיך דאָ ? וואו בין איך ? וואָס גייט דאָ פאַר אַרום מיר ?“ ער האָט זיך אויפגעכאַפט פון זיין אַרט, איז צוגעגאַנגען צו זיין ווייב. אין זיינע אויגן האָט איצט געברענגט אַ פייער, אַ לעצטער פונק פון אַן אויסגייענדיקן לעבן, זיינע הענט האָבן זיך געטרייסלט, זיין פנים איז אַשיק-בלוי געווען און ער האָט אינגאַנצן געציטערט פאַר כעס און אויפגעגונג.
 — דער ציגיינער איז דאָ געווען ?
 — זי האָט געשאַקלט מיטן קאַפּ אויף „יאָ“.
 — ער האָט עס געבראַכט די פרעמדע פרוי דיר צו העלפן ?
 — זי האָט געשאַקלט מיטן קאַפּ אויף „יאָ“.
 — דאָס איז פון טייוול, איך וועל עס דערשטיקן ! — האָט דער אַלטער אויסגעשריגן.

מיט אַ בליק פון אַ שטומער היה, ווי עס וואָלט איר אַליק איינס געווען,
האַט זי אים שטום אָנגעקוקט פון איר בעט אַרויס.
זי פון גערירטקייט, זי פון זיין מאַכטלאַזיקייט, נאָר דער אַלטער צאָל-
באַמטער האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אויף זיינע קני און אויסגערופן אין
אַנגסטן:

— יעזוס מאַריע, האָב רחמנות! — און ער האָט זיך צעוויינט.
זי האָט אים געלאָזט לאַנג וויינען. ווען זיין שלוכצן האָט אויפּגעהערט,
האַט זי אים אויסגעשטרעקט פון איר בעט אַ פייכטע, פון אַנגסטן פאַר-
שוויצטע האַנט און לייכט באַרירט זיין אַלטן קאַפּ.
— גיב מיר אַ ביסל וואַסער.

ער האָט זיך אויפּגעהויבן, איז צוגעקראַכן צום קראַן אַנצוגיסן אַ גלאַז
וואַסער. האַלטנדיק דאָס גלאַז וואַסער פאַר איר, האָט ער געזאָגט:
— איך וועל עס צונעמען, נאָר מיט איין באַדינג.
זי האָט אים אָנגעקוקט אָן ווערטער.
— אַז דער ציגיינער, דער זשאַבע-אויסבריער, דער... ער זאָל פאַר-
שווינדן.

זי האָט געשאַקלט מיטן קאַפּ אויף „יאָ“.
— טרינק דאָס וואַסער, ביזט אינגאַנצן אין אַנגסטן. — האָט ער גע-
זאָגט, ווי ער האָט איר דערלאַנגט דאָס גלאַז וואַסער צום מויל.
„נו, איצט וועל איך אַרונטערגיין אונטן, וועל זיי ברענגען די בשורה,
זיי וועלן זיך עס וואונדערן, וואָס קיין הייב-אַם איז נישט געווען“, האָט דער
אַלטער גערעדט פאַר זיך.

— ווילסט עס נישט זען? — האָט פלעצל געפרעגט. — עס איז אַ אינגל.
— נו, יאָ. — האָט ער געזאָגט נאָך אַ קליינעם ישוב-הדעת.
זי האָט שוואַך אָנגעוויזן אויפן באַשעפעניש, וואָס איז געלעגן לעבן איר.
— נו, יאָ, אַ אינגל, — האָט דער אַלטער געזאָגט און האָט זיך אַוועק-
געדרייט פון בעט.

ער איז צוגעאָנגען צום קליינעם שפיגל, האָט צוגעלייגט די צע-
שוויבערטע האָר אויפן קאַפּ, אויסגעצויגן זיינע פאַרפוילטע וואַנצעס, צו-
רעכט געמאַכט די קליידער אויף זיך.

— איך האָב שטענדיק געוואָלט האָבן אַ אינגל, — האָט ער געבראַכט
די פריילעכע בשורה אין ווירטהויז אַריין.

— אַבער פאַרוואָס האָט מען גאַרנישט געהערט? ווי אַזוי האָט זי

דאס אליין געמאכט ? — זיינען אלע ביים פעטער אין ווירטהויז אים באַפאַלן מיט פראַגעס.

— אַ די פלעצל, זי קאָן אַלץ באַווייזן, זי איז שטענדיק געווען אַ בריהטע, — האָט דער פעטער געזאָגט, אָן אויפגעלייגטער. — איך האָב איר אַ ביסל צוגעהאַלפן, — האָט דער אַלטער שיקעל-גרובער געזאָגט ליגן, כדי צו באַשיצן זיין פלעצל פון וואַסער עס איז חשד.

פערטער קאַפיטל

דער קליינער אַדאַלף

דאָס קינד איז געטויפט געוואָרן. דער פעטער, דער טויף-קוואַטער, האָט שוין געזען, אַז אַלע מיילער זאָלן פאַרשטאַפט ווערן מיט עסן און טרינקען. דער פאָטער, דער קיזער-קעניגלעכער צאָל-באַאַמטער, האָט גע-טראָגן צוויי מעדאַלן, וואָס ער האָט באַקומען אין זיין צאָל-אַמט, אויף דער ברוסט, ווי ער איז מיט פלעצלען געשטאַנען ביי דער טויף-צערעמאָניע. ער האָט צוגעגרייט פאַרן קינד אַ נייעם נאַמען, — האָט געהאַט פריער אַדורכגעפירט די פאַרמעלע פראַצעדור, וואָס איז נויטיק געווען אויף צו ענדערן דעם נאַמען.

ווייבער האָבן געוואוסט צו דערציילן דערנאָך פאַרשידענע רכילותן, גוזמאות, אַז דאָס קינד זאָל האָבן ביים טויפן אויסגעשטרעקט זיין הענטל און פאַרגאַסן דאָס הייליקע וואַסער. עס איז אַבער באַלד אַלץ פאַרגעסן געוואָרן. אַפילו דעם זשאַבע-אויסבריערס פאַרשווינדן אין וואַלד. באַלד האָט אויך נישט געמאַכט קיין גרויס אויפזען אין שטאָט. ער איז קיינמאַל נישט געזעסן לאַנג אויף איין אָרט. ער האָט געהאַלטן אין איין אָרומ-וואַנדלען פון אָרט צו אָרט. אינאיינעם מיטן ציגיינער איז אויך פאַר-שוואונדן יעדער חשד אויף פלעצל. די פאַמיליע איז באַלד פאַרגעסן גע-וואָרן אין דער גרויער שטעטלשער אַרעמקייט. פלעצל איז געווען אונטערטעניק איר מאַן אַזוי ווי אין די פריערדיקע יאָרן און אפשר נאָך מער ווי פריער. באַוואוסט אין איר שולדיקייט, האָט זי געפרוואוט מיט איר הכנעה פאַרגיטיקן דעם עגאַאיסטישן אַלטן, וועלכער האָט איצט באַלע-באַטעוועט איבער איר ווי איבער אַ דינסט. דער אַלטער האָט קיינמאַל נישט

געוואָרפֿן קיין אויגן אויפֿן קינד. ער האָט עס נישט געזען, האָט עס קיין מאָל נישט באַרירט מיט קיין פינגער און גערופֿן עס „דאָס“: „דאָס וויינט... דאָס וויל עסן“. אויך די מוטער האָט נישט אַרויסגעוויזן קיין איבעריקע צאָרטקייט צום קינד, ווי זי וואָלט אים געוואָלט פֿאַראַנטוואָרטלעך מאַכן פֿאַר איר זינד. דאָס קינד איז מער אויפגעצויגן געוואָרן פֿון די דינסטן, די קעלנערניס, די וואַש־פרויען אין דעם איינפֿאַר־הויז איידער פֿון זיין מוטער. פֿלעצל האָט אינגאַנצן אָפּגעלאָזט איר מוטערלעכע התחייבות צום קינד. דאָס קינד האָט זיך מער געפֿונען אין הויף צווישן די פֿורן, די פֿערד, די חזירים, די הינער, ווי אין דער היים. עס האָט זיך געראַיעט אויף אַלע פֿיר אַרומ דער קיך, אינאיינעם מיט די הינער, די קעץ און די אַנדערע שטוב־חיות. עס איז געפֿיעשטשעט געוואָרן פֿון אַלעמען אין איינפֿאַר־הויז, ווי די אַנדערע שטוב־חיות. עס האָט געמאַכט דעם איינדרוק, גלייך דאָס קינד וואָלט ניט אַנגעהערט צו אינדיווידועלע פֿאַטער־מוטער, נאָר עס וואָלט געווען אַ קינד פֿון אַ קאָלעקטיוו, דאָס קינד פֿון איינפֿאַר־הויז „צום שוואַרצן ריטער“. עס האָט זיך אַרומגעוואָלגערט צווישן די פֿיס פֿון די דינסטן אין דער גרויסער גאַרקיך. אַז עס איז הונגעריק געווען, האָט מען עס אַנגע־קאַרמעט מיט וואַס עס איז געקומען אונטער דער האַנט, די מוטער אָדער אַן אַנדער קעכין, וואַס האָט זיך געפֿונען אין דער קיך. מען האָט עס אָבער ווייניק־וואַס באַדאַרפט קאַרמענען. דאָס קינד האָט פֿון קליינערהייט אַן געוואוסט אַליין זיך אַן עצה געבן: עס האָט אויסגעשטרעקט פשוט דאָס הענטל און אַרויסגעשלעפֿט פֿון יעדן טעלער, וואַס עס האָט נאָר געקאַנט דערגרייכן. האָט דער קליינער אַדאַלפֿכען דערשמעקט נאָר אַ טעלער מיט עסן, אָדער מיט פֿריש־אַנגעגאַסענער זופֿ, וואַס אַ קעלנערין האָט אויף אַ ווילע שטיין געלאָזט, איידער זי האָט עס דערלאָנגט אַ גאַסט צום טיש, האָט ער זיין האַנט אַריינגעשטעקט און אַרויסגעכאַפט פֿון דאָרט אַ ביסן אָדער אַ לעפל געקעכץ. נישט איינמאָל האָט די קעלנערין געמאַכט אַ געוואָלט און גערופֿן זיין מוטער:

— פֿלעצל, פֿלעצל, זע, וואַס דער קליינער אַדאַלף האָט געטאַן! ער האָט די גאַנצע זופֿ אויסגעגאַסן!

די מוטער, אַ פֿאַרטאַנענע אין דער קיך, אין איר פֿערפעצטן שערץ, איז געקומען צו לויפֿן און האָט אים געפֿאַשט איבערן הענטל:

— דו, כאַפֿער־לאַפֿער, שטעק נישט די האַנט אין פרעמדע טעלער!
דאָס קינד האָט זיך צעוויינט. דאָס האָט אויפֿגערירט דאָס האַרץ פֿון

דער אלטער מויד, דער וויסער מאַרע, וואָס איז געווען היפש איבער-
געוירן מיט פלייש, ווי מיט יאָרן און אזוי דיק, ווי סענטימענטאַל; זי האָט
אים אַרויסגעראַטעוועט פון דער מוטערס האַנט און אים פאַרשטילט מיט
אַ האַניק־קיכל פון איר בוזעם אַרויס:

— נו, שווייג, שווייג, קליינער אַדאַלף! נאַ, דאַ האַסטו זיסן קוכן! —
האַט זי געזאָגט, צוואוואַרפנדיק פלעצלען אַ ביזן בליק. — אַזאַ זיס אַדאַלף־
כען, איך וואָלט אים געקאַנט אויפעסן.

— עס האָט גרויס אַפעטיט, דיין זיסער אַדאַלפכען, — האָט די קעכין
אַנאַ געלאָזט הערן איר שטימע צווישן די טעפּ.

— ער וועט שוין וויסן זיך אַן עצה צו געבן אין לעבן, — האָט אויף
אים נביאות געזאָגט די טעלער־וואַשערין.

אַמאָל פלעג דער קליינער אַדאַלף זיך אַריינשאַרן אין דעם געוועלכטן,
מיט טאַבאַק־רויך געדיכטן ווירטהווי, אַרומקריכן דאָרט אונטער די טישן,
אַנטאַפּן, ווי אַ הינטל, די פיס פון די געסט. די באַלעגאַלעס, וואָס האָבן
געהאַלטן זייערע בוידן אין איינפאַר־הויז, האָבן אים גערן געהאַט. זיי האָבן
אים גענומען אויף די קני, געקרייזלט זיינע שוואַרצע האָר, וואָס האָבן
איצט אַנגעהויבן פאַלן איבער זיין שמוציק פנימל. אַ באַלעגאַלע האָט איינ־
מאָל איינגעטונקען אַ ביסן ברויט אין זיין גלעזל שנאַפּס און עס געגעבן
דעם קינד צו פאַרוזן. דער שאַרפער שנאַפּס האָט אַפּגעברייט דעם קינדס
גומען. דער קליינער אַדאַלף האָט זיך צעווייגט. אויף זיינע קולות האָט
זיך באַוויזן דער דיקער ווירטהוויז־האַלטער, דער פעטער רודאַלף, און
גענומען אַריינשרייען אין קיך אַריין:

— פלעצל, פלעצל, נעם אים צו פון דאַנען!

— לאַזט אים, לאַזט אים! — האָט דער באַלעגאַלע געבעטן פאַר אים.

— אַזאַ אומרואיק קינד! וואו מען זייט אים נישט, דאָרט וואַקסט ער
אויס! — פלעצל האָט אַוועקגעטראַגן דעם וויינענדיקן אַדאַלף צוריק אין
קיך, אים אַנגעפאַטשט איבער די הענטלעך און אַוועקגעזעצט אין אַ ווינקל
אויף דער שטיינערנער פאַדלאַגע. — דאַ זיץ און ריר זיך נישט פון אַרט!
צרות האָב איך נאָר פון דיר, ווייטער גאַרנישט!

אַבער אין אַ מינוט אַרום האָט זיך שוין געהערט אַ נייער געשריי: דער
קליינער אַדאַלף האָט זיך געצויגן מיט די הענטלעך נאָך אַפּגעשילטע קאַר־
טאַפּל אין אַ גרויסע באַליע און איז, מיטן קאַפּ פאַראויס, אַריינגעפאַלן
אינגאַנצן אַהינצו.

אזוי האָט דער קליינער אַדאַלף זיך אויפגעצויגן מיט דער הילף פון די קעכינס און קעלנערינס אין איינפאַר־הויז „צום שוואַרצן ריטער“, ביז וואָנען עס איז געקומען פאַר אים די צייט צו גיין אין שול.

דאָס אינגל איז אויסגעוואַקסן הויך, ביינערדיק און שוואַרץ־האַריק. עס איז גאַרנישט געווען אין זיין פנים, וואָס זאָל דערמאָנען אָן דעם פּאַטער אַדער אָן עמעצן פון די קרובים. עפעס פּרעמדס איז געווען אין אים, אַ סלאַווישער שטריך, אַ האַרטנעקיקייט, וואָס האָט דערמאָנט אָן זיין מוטערס ביטערקייט. אָבער אין זיינע אויגן איז געלעגן אַזאַ אַרויספּאַדערנדיקער בליק, אַז ער האָט איריטירט דערמיט סיי נאָענטע, סיי פּרעמדע. ער איז געווען ווי אַ שפיציקער האַקן, וואָס טשעפעט זיך צו אַלץ, וואָס קומט אים אין זיין וועג. זיין פנים און זיינע הענט זיינען שטענדיק געווען צעדראַפּעטע, — אין זיין פּריער קינדהייט — פון רייצן זיך מיט הינט און קעץ; איצט — פון שלאָגן זיך מיט חברים אין דער שול און מיט אינגלעך אויף דער גאַס. שוין אין די ערשטע פאַר וואַכן אין דער שול האָט ער געוואונען אומחן ביים לערער און די שנאה פון זיינע חברים. קיינער האָט נישט געוואוסט, פאַרוואָס דאָס אינגל האָט זיך איינגערעדט, אַז ער איז אַ פּריווילעגירטער, אַז עס קומט אים מער רעכט אין שול ווי די אַנדערע אינגלעך. ער האָט לחלוטין נישט געקאָנט באַגרייפן, וואָס עס הייסט דיסציפּלין און אַרדענונג: דאָס האָט געגאַלטן פאַר אַלע אַנדערע, נישט פאַר אים. מחמת דעם האָט ער באַלד פון אַנהויב גענומען טראַגן אַ שנאה אויף זיין לערער, וואָס האָט נישט געמאַכט קיין אויסנאַם פאַר אים און באַהאַנדלט אים מיט אַנדערע צוגלייך. אין זיינע ערשטע יאָרן אין שול, ווען ער איז אַריינגעקומען אין אַ נייעם קלאַס, האָט ער נישט אויסגעוואַרט, ביז וואָנען דער לערער וועט אים אָנווייזן זיין פּלאַץ, נאָר האָט אַליין זיך אויסגעקליבן דעם ערשטן זיך קעגנאיבער דעם לערערס פּולט. דער לערער, אַ מאַן אין די יאָרן, וואָס האָט זיין גאַנץ לעבן לאַנג פאַרבראַכט אין שטעטל, האָט געקענט קינדער. ער האָט באַמערקט אַדאַלפּס פאַרנעמען דעם פּלאַץ אויבנאָן און האָט פאַר אַ שטראַף אים געהייסן זיך זעצן אויף אַ באַנק צוויי רייען ווייטער. אויפן צווייטן טאַג, ווען אַדאַלף האָט ווידער פאַרנומען דעם פּלאַץ אויבנאָן, האָט דער לערער אים געהייסן זיך זעצן אויף צוויי רייען נאָך ווייטער אויף צוריק. און אזוי אויך אין די אַנדערע עטלעכע טעג, ביז וואָנען אַדאַלף איז אַראַפּגערוקט געוואָרן אויף אַ סאַמע הינטערשטער באַנק. מען האָט אים אָבער דאָרט נישט געקאָנט איינהאַלטן; ביי דער ערשטער געלעגנהייט

איז ער אויפגעשוואומען צוריק אויף דער באַנק אויבן־אָן. דאָס האָט אַרויסגערוּפֿן געלעכטער אין קלאַס, אָבער אַדאָלף האָט זיך גאַרנישט גע־מאַכט דערויס. דעם לערערס שטראַף האָט נישט געהאַלפֿן: ביי יעדער לעקציע האָט ער געפֿונען אַדאָלפֿן אויף דער ערשטער באַנק. דאָס אייגענע איז פֿאַרגעקומען איינמאַל ביים נעמען אַ בילד פֿון דעם גאַנצן קלאַס קינדער: אַדאָלף האָט, פֿאַרשטייט זיך, זיך אַוועקגעזעצט אויף דער ערשטער באַנק, אָבער דער לערער האָט אים אויך דאָס מאָל באַמערקט און אים גע־שיקט צוריק אויף זיין פּלאַץ אין דער לעצטער הינטערשטער ריי.

— לויט דיין אויסצייכענען זיך אין לערנען, קומט דיר נישט דער אויבן־אָן. — האָט דער לערער אים געזאָגט.

דער קליינער אַדאָלף האָט געמוזט גיין צוריק אויף זיין פּלאַץ הינטן. אָבער אויף דער פֿאַטאָגראַפֿיע שפּעטער. האָט זיך דאָך אַרויסגעוויזן, אַז ער שטאַרצט אַרויס מיט אַ קאַפּ העכער פֿון אַלע אַנדערע תּלמידים, שטאַרט איבער זיי מיט פּרעך־אויפֿגעריסענע אויגן; דאָס אינגל האָט אין דעם לעצטן מאָמענט, ביים נעמען דאָס בילד, זיך אַרויפֿגעשטעלט אויף אַ בענקל. עס איז געווען פֿאַרפֿאַלן. — מען האָט די פֿאַטאָגראַפֿיע, צוליב דער הוצאה, וואָס אַלע קינדער האָבן בייגעשטייערט דערצו, נישט געקאָנט מער פֿאַר־ניכטן. — אָבער דער לערער האָט פֿאַר אַ שטראַף אויסגעהאַנגען די פֿאַטאָגראַפֿיע אין קלאַס מיט אַ געהעריקער אויפֿשריפט, האָט אויפֿגעשטעלט אַדאָלפֿן אויף אַ בענקל אונטער דער פֿאַטאָגראַפֿיע און אים געלאָזט אַזוי שטיין דאָרט אַ גאַנצן טאָג. אַדאָלף איז אָפֿגעשטאַנען אויפֿן בענקל דעם גאַנצן טאָג און האָט אויסגעהאַלטן מיט זיין פּרעכן בליק די לאַכנדיקע אויגן פֿון אַלע קינדער אין קלאַס.

ס'רוב האָט ער אויסגענוצט זיין איינגערעדט־פּריווילעגירטע פּאָזיציע קעגן שוואַכערע, אָפּהענטיקע קינדער. אין קלאַס מיט אים האָט זיך גע־פֿונען דער קליינער רויטשילד, אַ זון פֿון דעם איינאיינציקן אידישן שניט־קרעמער, וואָס האָט זיך געפֿונען אויפֿן מאַרק אין שטעטל. דער קליינער שמואל רויטשילד, אַ ציטערדיקער בן־יחיד ביי זיין טאַטע־מאַמע, האָט געבראַכט גאָר אָפט אין שול אַ ניי שפּילצייג. איין טאָג האָט דער קליינער שמואל געוויזן אַן איביק־שרייבנדיק פּעדער, וואָס דער פֿאַטער האָט אים געבראַכט פֿון דער גרויסער קרייז־שטאָט, ווען ער איז געפֿאַרן אַהין איינצוהאַנדלען סחורה. די פּעדער האָט נאָך געהאַט אין זיך אַזאַ שפּאַקטיוו, וואָס מען האָט געקאָנט זען אין דעם דעם ווינער קעניגלעכן

של'אס ״די בערג״. די אייביק־שרייבנדיקע פעדער מיטן שפאקטיוו האָט, פאַרשטייט זיך, אַרויסגערופן קנאה פון אַלע אינגלעך. אַ פאַר אינגלעך האָבן געפרוואוּט אַרויסבאַקומען די פעדער פון דעם קליינעם שמואל דורך אויסטויש פאַר אַנדערע סחורות; דאָס איז זיי נישט געלונגען. דער קליינער אַדאָלף אָבער האָט באַשטימט אַרויסצובאַקומען די פעדער פון דעם ״יודע רויטשילד״ דורך געוואָלט. ער האָט אָפּגעוואָרט דאָס אידישע אינגל אויף זיין וועג אַהיים פון דער שול.

— גיב מיר אַוועק דיין פעדער, — איז אַדאָלף צוגעשטאַנען צום קליינעם רויטשילד.

— זי איז מיינע, מיין טאַטע האָט זי מיר געקויפט.

— די פעדער, אַדער דיין לעבן! — האָט אַדאָלף געזאָגט.

— איך וועל זי דיר נישט געבן.

אַדאָלף האָט זיך געכאַפט שלאָגן און מיט מיט אַ שטיין געמאַכט דעם קליינעם שמואל אַ לאַך אין קאַפּ. עס איז געוואָרן אַ געוואָלט, אַ גערודער. מען האָט דעם קליינעם שמואל געבראַכט אַהיים, אַ צעבלוטיקטן. דער דאַקטאָר האָט אויסגעשטעלט אַ צייגעניש איבער דער טיף פון שמואלס וואונד אין קאַפּ. מען האָט געזאָלט ברענגען די זאַך אין דער פּאָליציי, אָבער דער לערער פון דער שול האָט זיך אַריינגעמישט, — ער האָט גע־וואָלט ראַטעווען דעם קיזער־קעניגלעכן צאָל־באַאַמטן פון דער שאַנד צו האָבן זיין אינגל געבראַכט פאַרן געריכט פאַר אַ געוואָלט־אַנפאַל און איז דערביי אויך געווען פאַר זיך פאַראינטערעסירט, אַז דער עסק זאָל פאַר־שוויגן ווערן, — און מען איז געקומען צו אַן אויסגלייך, אַז דער צאָל־באַאַמטער אַליין זאָל באַשטראַפן זיין זון. די שטראַף, וואָס דער צאָל־באַאַמטער האָט אַרויסגעגעבן, איז געווען, אַז אַדאָלף זאָל קומען צום הער קויפּמאַן רויטשילד און אים איבערבעטן. דער קליינער אַדאָלף האָט צו־גענומען אַלע שמיץ פון דעם לעדערנעם פּאַסיק, וואָס דער צאָל־באַאַמטער האָט געקאַנט אויסטיילן אויף זיין נאַקעטן הינטן, נאָר קיין גרימאַסע פון צער אַדער חרטה האָט זיך נישט באַוויזן אויף זיין פנים. ער האָט געקוקט מיט זיין פרעכען בליק דעם צאָל־באַאַמטן אין פנים אַריין, אויף אַלע זיינע פּראַגעס קיין וואָרט נישט געענטפערט, — און קיין שטראַף, קיין שרעקן, אַז ער וועט קומען אין תּפּיסה אַריין, האָט נישט געקאַנט פּועלן ביי אים, אַז ער זאָל גיין וועמען־עס־איז איבערבעטן.

דער לערער האָט נישט געוואָלט מער אויפנעמען דעם קליינעם אַדאָלף

אין קלאס, סיידן ער וועט גיין איבערבעטן דעם אידישן קויפמאן, הער רויטשילד. עס האט געהייסן, אז דאס אינגל וועט נישט האבן קיין אנדער ברירה, נאר אַרומלויפן הפקר אויף דער גאס. אָבער רויטשילד האָט נישט געקאָנט צולאָזן, אַז איבער אים זאָל דעם צאָל-באַאַמטנס זון גיין לאַיבד, האָט ער זיך איינגעשטעלט פאַר אים ביים לערער און געפועלט, אַז דער לערער זאָל אים צוריק אויפנעמען אין קלאָס אָן דעם איבערבעטן :
 — ווער באַדאַרף זיין איבערבעטן ? זאָל ער נאָר נישט אין מיטן העלן טאָג באַפאַלן מענטשן אין גאָס.

אָבער דער קליינער אַדאָלף איז שוין סיי-ווייסי געבליבן אין שול אַ פאַרשטויסענער. די אינגלעך האָבן נישט געוואָלט זיך חברן מיט אים. אין זיין איזאָלירטקייט, איז ער נאָך מער פאַרביטערט געוואָרן.

פינפטער קאָפיטל

ב י י ס ט י י ו ו ל א ין ח ד ר

דעמאלט האָט אין שטעטל, נאָך אַן אַפּוויזן פון צען יאָר, זיך אויפס-
 ניי באַווויזן דער זשאַבע-אויסבריער, דער ציגיינער, וואָס דאָס שטעטל האָט
 נאָך אַלץ געהאַט פאַר אים דעם נאָמען „דער בעמישער קאַרפּאַראַל“.
 ער האָט זיך באַווויזן אין שטעטל ווי יעדן מאָל : ער איז פּלוצלונג
 אַראָפּגעפאַלן, האָט זיך פאַרקליבן אין וואַלד, הינטער דער שטאָט, האָט
 דאָרט אָפּגעדונגען אַ שטיבל פאַר זיך, ווידער האָט ער אַרומגעטראָגן איבער
 די הויפּן, צו די פישערלייט, ווערים און זשאַבעס צום פאַרקויפּן. די פישער-
 לייט האָבן שוין טאַקע געהאַט לאַנג אַרויסגעקוקט אויף אים : זיי האָבן די
 לעצטע צייט געהאַט אַ סך היזקות. מען האָט זיך געוואונדערט אין שטעטל
 פאַרוואָס ער קומט נישט. מען האָט געמיינט, אַז ער איז שוין טויט, וואָרים
 עס האָט נאָך קיינמאַל פריער נישט געטראָפּן, אַז ער זאָל זיין אַוועק אויף
 אַזאַ לאַנגער צייט. געוויינלעך, האָט מען געוואוסט, פלעג ער בלייבן אַ
 סעזאָן אַדער צוויי אויפן אָרט, אַוועקציען דערנאָך ערגעץ אַנדערש און
 אין אַ פאַר יאָר אַרום זיך אומקערן צוריק. דאָס מאָל אָבער איז ער אויסג-
 געבליבן גאַנצע צען יאָר. די עלטערע פישערלייט, וואָס האָבן אים גע-
 דענקט, האָבן נישט געהאַלטן פון די ניי-מאָדישע מיטלען און מעטאָדעס.

וואָס די רעגירונג האָט זיי רעקאָמענדירט דורך אירע אויפזעער, אויף צו ראַטעווען זייערע פּיזש. אַחוץ וואָס די נייע מיטלען זיינען געווען פאַרבונדן מיט קאַסטן, האָבן די אַלטע פּיזשערהייט זיי אויך זייער ווייניק געטרױט. די אַלטע פּיזשערהייט האָבן נאָך אַלץ געהאַלטן מער פון די זשאַבעס און די אַנדערע שרצים, וואָס די ווערים-אויסבריער האָבן זיי פאַרקויפּט. זיי האָבן, דעריבער, זיך דערפרייט מיטן זשאַבע-אויסבריער, ווען ער איז, נאָך אַזאַ לאַנגן אָפּווייך, געקומען צוריק אין שטעטל. דער זשאַבע-אויפציער האָט געזאָגט, אַז ער איז געווען די גאַנצע צייט אָנגעשטעלט אין אַ הויף ביי אַ גרויסן פּריץ, וואָס האָט זיינע אייגענע סטאַוון.

אינמאָל, ווען דער קליינער אַדאַלף איז אַרויס פון דער שול, האָט ער געטראָפּן אינדרויסן שטיין אַ מאַן מיט שוואַרצע וואַנצעס, כאַטש די האָר אויפן קאַפּ זיינען שוין ביי אים גרוי געווען, וואָס האָט אַזוי ווי אַפּגעוואַרט אויף אים. דער מאַן האָט צוגעוואונקען אַדאַלפּן מיט אַ שמיכל, אַז ער זאָל צוקומען. אַדאַלף האָט נישט געקענט דעם מאַן און אויך גאַרנישט געוואוסט פון דעם זשאַבע-אויסבריער. אין דער היים, פאַרשטייט זיך, האָט מען זיך געהיט נישט צו דערמאָנען זיין נאָמען. אַדאַלף איז נישט געווען קיין שרעקעדיק, קיין שעמעוודיק קינד. נייגעריק אויף אַלץ, איז ער צו־געגאַנגען צום פרעמדן מאַן. דער פרעמדער האָט אים געקוקט אין פנים אַריין מיט אַ פריינטלעכן שמיכל, האָט אים אָנגענומען ביי דער האַנט און געזאָגט:

— דאָס ביסטו דער קליינער אַדאַלף היטלער ?
— איך בין נישט קליין, — האָט דאָס אינגל אָפּגעענטפערט, אַ באַ־ליידיקטער. — איך בין אַדאַלף היטלער.
— דאָס געפעלט מיר. דאָס איז בראַוו. ביסט נישט קליין, זיכער נישט ! פאַר דיין בראַוון ענטפער, נאָ, דאָס באַקומסטו !
און דער מאַן האָט אַרויסגענומען פון אַ טייסטערל אַ גאַנצע קראַנע און דאָס דערלאַנגט דעם אינגל.
דאָס אינגל האָט געהאַלטן די זילבערנע מטבע, האָט געקוקט מיט ווייט־געעפנטע אויגן אופן מאַן.
— דו קענסט מיך נישט ? ווייסט נישט, ווער איך בין ? — האָט דער פרעמדער מאַן געפרעגט.

דאָס אינגל האָט געשאַקלט מיטן קאַפּ אויף „ניין“.
— האָט די מאַמע דיר גאַרנישט דערציילט פון מיר ?

דאָס אינגל האָט געשאַקלט מיטן קאַפּ אויף „ניין“.

— איך בין אַ קרוב דיינער, זייער, זייער אַ נאַענטער קרוב דיינער.

— אַ פעטער ?

— יאָ, אויף דעם שטייגער, — האָט דער מאַן אָפּגעענטפּערט. —

מיר זיינען נישט קיין פרעמדע. וועסט עס איין טאָג געוואוירן-ווערן. נו,

איצט ווילסטו קומען מיט מיר אין וואַלד זען מיינע חיהלעך ?

— חיהלעך ?

— יאָ. איך בין דאָך דער מאַן, וואָס ברייט אויס פאַרשיידענע חיהלעך

פאַר די היגע פאַרעלן-אויפזיער. האָסט נישט געהערט פון מיר ? איך

בין דער, וואָס איך פאַרקויף מיטלען קעגן שלאַנגען און ווערים. האָסט נישט

געהערט פון מיר ?

אין דעם אינגל האָט זיך אויפגעוועקט אַ פאַרטושט זכרון-געפיל, וואָס

איז געלעגן איינגעוויקלט אין אים פון זיין עמבריאַנישער פּאָזע אָן. עס איז

געווען ווי דעם מאַנס אַנבליק וואַלט אים מיטאַמאַל באַקאַנט געוואָרן און

נאַענט געווען. ער האָט געקוקט אויפן מאַן מיט וואונדער און געזאָגט :

— איך קען אייך פון ערגעץ ?

— דו קענסט מיר, מיין אינגל, און דו וועסט מיך נאָך בעסער קענען.

ווילסט גיין מיט מיר אין וואַלד אַריין זען מיינע חיהלעך ? פאַרשיידן זיינען

זיי, אין אַלערליי פאַרבן. איך האָב זיי געבראַכט פון ניי-זידעלער זעע אין

בורגענלאַנד. קליינע קראַקאַדילן.

— אמתע קראַקאַדילן ?

— יאָ, זיי שטאַמען פון דעמזעלבן מין.

דער קליינער אַדאַלף האָט געוואוסט, אַז ער טאָר נישט גיין : ער האָט

געהאַט אויפן קאַפּ די שול-אַרבעט אין מאַטעמאַטיקע, אין געאָגראַפיע, אין

דער דייטשישער שפראַך, וואָס ער איז געווען אין דעם צוריקגעשטאַנען

פון אַלע קינדער און האָט געמוזט אַניאָגן, אַז ער זאָל נישט פאַרבלייבן זיצן

נאָך אַ סעמעסטער אויף דער זעלבער באַנק. עס איז אַבער נישט געווען

פאַר דעם קליינעם אַדאַלף קיין „נישט-טאָרן“ ; די גרענעץ-ליניע צווישן

„דערלויבט“ און „נישט-דערלויבט“ איז לחלוטין געווען פאַרווישט אין זיין

כאַראַקטער פון קליינערהייט אָן. די אַנאַמאַליע טרעפט ביי קינדער מיט

גרויס פאַנטאַזיע : זייער פאַנטאַזיע קאָן אויסמאַלן פאַר זיי אַ וועג אין

מדבר. ביי דעם אינגל אַבער איז דאָס אויספעלן פון אַ מאַראַלישן באַנעם

געווען אַ געבוירענער פעלער. דאָס אינגל האָט נישט געקאַנט באַנעמען.

פארוואס זאכן זיינען יא דערלויבט און פארוואס זאכן זיינען נישט דערלויבט. זיין נאטור איז לחלוטין אומפייאיק געווען אונטערצואווארפן זיך וועלכער עס איז דיסיפלין. עס איז גענוג געווען דער אַנבאַט פון אַ ווילד־פרעמדן מענטשן צו פאַרברענגען דעם אנגענעמען האַרבסטיקן נאַכמיטאָג אין וואַלד ביי חיהלעך, אַז ער זאָל נישט טראַכטן מער פון די אַלע אומאנגענעמע קאַנסעקווענצן, וואָס זיין פאַרנאַכלעסיקטע שול־אַרבעט וועט ברענגען אויף אים אין דער שול און אין דער היים. און מכוח דעם פרעמדן מאַן אַליין. — פאַר אים האָט ער נישט מורא געהאַט. פאַרקערט: וואָס גרעסער אַן אַוואַנטורע, אַלץ מער האָט דאָס אים גערייצט אַריינצולאָזן זיך אין איר.

— געוויס וועל איך גיין מיט אייך, — האָט דאָס אינגל געזאָגט. — ער איז שוין געווען גרייט צו וואַרפן די ביכער און גיין מיט דעם מאַן נישט נאָר אין וואַלד, נאָר אַפילו אין עק וועלט.

— די ביכער נעם מיט, זיי וועלן דיר נאָך צונויץ־קומען, — האָט דער מאַן געזאָגט, ווי ער האָט אַנגענומען דאָס אינגל ביי דער האַנט און זיך געלאָזט גיין מיט אים.

אויפן וועג האָט דער מאַן זיך אַפגעשטעלט אין אַ קאַלבאַס־געוועלבל און געקויפט דאָרט בלוט־וואורשט און ברויט, האָט זיך אַפגעשטעלט אין אַן אַפטייק און געקויפט פעסע אַ רפואה פון געטריקנעטע וואַרצלען, וואָס עס האָט נאָך מער גערייצט דעם אינגלס חשק נאָך אַוואַנטורעס; ער האָט אויך איינגעקויפט אין אַ שפייז־געוועלבל פעטס, אַדער ווי מען רופט עס אין עסטרייך, „שמוץ“, וואָס מען הויבט־אָפּ פון קעז, און אין אַ יאַטקע — אַפפאַלעכץ פון אַלטע פליישן, פאַרלעגענע פעטס, ביינער, אַכלאַפעס.

— דאָס איז נאָרונג פאַר מיינע ווערים, — האָט דער מאַן דערקלערט, ווי ער האָט אַריינגעלייגט דאָס פעטס אין אַ זאַק.

ביים ראַנד פון שטעטל הויבט זיך אַן דער שטאַטישער וואַלד. דאָרט, נישט ווייט פון אַ לויפנדיק טייכל, איז פאַראַן אַ ליידיקער פלאַץ, וואָס די שטאַט האָט אַפגעטיילט פאַר ציגיינער־לאַגערן. אַ פאַר אַלטע, האַלב־איין־געפאַלענע כאַלופעס זיינען דאָרט געשטאַנען, ביידלעך אויף אַפצולייגן אין זיי היי. אין איינער פון די כאַלופעס האָט דער זשאַבע־מאַן געהאַט זיינע טונען, פעסער און באַליעס מיט די אַלערליי זשאַבעס און ווערים, וואָס ער האָט אויסגעברייט.

דער קליינער אַדאַלף האָט געפילט אַ שווערע, פייכטע לופט, וואָס נעמט אים אַרום און דריקט אים דעם גאַרגל. ער האָט אָבער באַלד זיך צוגעוויינט

צום אַויר, וואָס האָט אָנגעפילט די קאַמער, ווי זיינע אויגן האָבן אָנגעהויבן זען און דערקענען זאָכן אין דער געדיכטער טונקלקייט. דער זשאַבע-מאַן האָט אים געגעבן אַ שטיק ברויט מיט אַ שטיק בלוט-קישקע. דער קליינער אַדאַלף, ווי דער זשאַבע-מאַן, האָט דאָס געגעסן מיט גרויס אָפּעטיט. נאָכ-דעם ווי זיי האָבן ביידע זיך געזעטיקט און אָנגעטרונקען זיך מיט היימיש-געברויזטן ביר, האָט דער זשאַבע-מאַן געוויזן אַדאַלפּן זיינע חיות.

אַ הויכער, ברייטער טון פון פאַרשימלטן האַלץ, וואָס פויערים דריקן אין דעם טרויבן, איז געווען אָנגעפילט מיט אַ געדיכטער, טונקלער, איינ-געגליווירטער סובסטאַנץ, נאָר די בלעזלעך, וואָס האָבן פון צייט-צו-צייט אויפגעבלעזלט אויף דער אויבערפלאַך פון דעם פּראָטאַפלאַזמישן שטאַף, האָבן פאַרראַטן זיין פליסיקע נאַטור.

— דאָ געפינען זיי זיך, דאָס איז די וועלט, — האָט געזאָגט דער זשאַבע-

אויסבריער.

— די וועלט? — האָט דאָס אינגל געפרעגט מיט וואונדער.

— יאָ, די וועלט, און אַלע אירע ברואים געפינען זיך דאָ. די קליינע

און די גרויסע, די פרעסער און די געפרעסענע, — האָט געזאָגט דער מאַן מיט אַ גרינעם ליכט אין זיינע אויגן און אַ שמייכל אויף זיין באַוואַנצטער ליפּ. — ווילסט זען?

— יאָ.

דער מאַן איז צוגעגאַנגען צו אַ ווינקל פון דער קאַמער, האָט גענומען

אַ זאַק און אויסגעשאַטן די ערד, וואָס איז געווען אים אים. אַ פייכטער דאַמף איז אויפגעגאַנגען פון דער ערד — און דאָס אינגל האָט געזען, ווי פאַרשיידענע ווערים הויבן אָן אַרויסקריכן פון דאָרט, שלענגליקע, אַנ-געאַסענע מיט בלוט-פעטקייט, לייכעצדיקע, גלאַנציקע, שוואַרץ-טיגטיקע. דער מאַן האָט גענומען אַ הויפּן מיט ווערים און אַריינגעוואַרפּן אין

דער באַליע אַריין. עס האָבן מיטאַמאַל זיך געגעבן אַ הויב אַרויס קעפּ פון זשאַבעס, יאַשטשערקעס, עקדישן אין אַלערליי פאַרבן און פאַרמעס. טייל האָבן געהאַט קעפּ מיט שטייפּע קאַמען, ווי זעגן, אויף זייערע רוקנס; טייל האָבן געהאַט קורצע, געשפיצטע מיילער; אַנדערע — ברייטע, פיר-קאַנטיקע, גרויסע מיילער. און די אַלע מיילער האָבן זיך אויפגעעפּנט און אַריינגעכאַפט די ווערים, האָבן געביסן, געריסן זיך, ביז זיי זיינען פאַר-שוואונדן מיט זייערע ביסנס אין דער טיפעניש פון דעם געדיכטן שטאַף אין דער באַליע.

— איצט וועסטו זען, ווי די פרעסער ווערן געפרעסן, — האָט דער
זשאַבע־מאַן געזאָגט.

ער איז צוגעגאַנגען צו אַן אַנדער טון, וואָס איז געווען אַנגעפילט מיט
וואַסער, און האָט אַריינגעוואָרפן אַהין אַ שטיק פאַרעלטערטע פלייש, וואָס
ער האָט געהאַט געבראַכט פון דער יאַטקע. אַ ים־חיה, אַ יונגער מילך־
קראַקאָדיל, אַ האַנט די גרויס, איז אויפגעשוואמען מיט זיין פרוכטבאַר
מויל און האָט איינגעשלונגען דאָס שטיק פלייש. דער זשאַבע־מאַן האָט
דעמאַלט אַריינגעשטעקט זיין האַנט אין דער באַליע, קונציק אַ כאַפ־געטאַן
דעם קראַקאָדיל, אים אַרויסגענומען און אַריינגעוואָרפן אין דעם אַנדערן
טון פון די זשאַבעס, די עקדישן, די דראַכעס. באַלד איז אין דעם טון גע־
וואָרן אַ גאַנצע סומאַטאַכע: פאַרשיידענע מינים זשאַבעס זיינען אַרויפ־
געקומען פון דער טיפעניש און האָבן אַנגעהויבן זיך דראַפּען, שפּרינגען
און קריכן אַרויף, צום ראַנד פון טון, זיי זיינען אָבער צוריקגעפאַלן, מחמת
די ווענטלעך פון טון זיינען געווען באַדעקט מיט אַ פעטס, וואָס האָט זיי
געמאַכט גליטשיק, נישט צום האַלטן זיך דערויף. דער מילך־קראַקאָדיל
איז געלעגן אויפן גרונט פון טון, אומבאַוועגלעך, שטיל, ווי טויט, נאָר קיים
איז אַ בריאה צוגעקומען גענוג נאָענט פאַר אים זי אַנצוגרייפן, האָט ער
דאָס מויל אויפגעפענט און מיט איין כאַפ־די בריאה האַלב איינגעשלונגען.
— כאַ־כאַ! — האָט דער זשאַבע־מאַן געלאַכט און געשווינד אַרויס־
געכאַפט דעם קראַקאָדיל פון טון.

אָדאַלף איז געבליבן שטיין, האָט נישט פאַרשטאַנען וואָס ער זעט. ער
האָט נאָר טונקל פאַרנומען מיטן הוש, אַז עפעס אַנטפלעקט זיך דאָ פאַר
אים, וואָס איז זייער, זייער וויכטיק און ער וועט עס מוזן פאַרגעדענקען.

— דער איז דער גרויסער פרעסער. עס זיינען פאַראַן נאָך גרעסערע
פאַר אים, וואָס וועלן אים אויפפרעסן. דאָ איז ער דער קעניג. האַסטו געזען,
מיין אינגל, ווי ער ליגט זיך רואיק און וואַרט־אַפּ זיין קרבן? ער האָט
נישט וואָס צו אַיילן זיך. ער ווייס, דער ביסן וועט מוזן אים קומען אין
מויל אַריין. עס איז נישטאַ קיין אַנטרינען פאַרן עקדישל, וואָס געפינט זיך
מיט אים אין איין טון. ער פאַרלאָזט זיך אויף זיינע ציין. ווילסטו זען זיינע
ציין? — דער זשאַבע־אויסבריער האָט צוגעדריקט דעם קראַקאָדילס האַלדז
און אים געצוואונגען עפענען דאָס מויל. — זעסט זיינע ציין? שאַרף, מיין
אינגל, דינע ציין, שאַרף זיי. ווער עס האָט שאַרפערע ציין, דער פרעסט.

— אָבער מענטשן פרעסן נישט איינס ס'אָנדערע? — האָט דאָס אינגל געזאָגט.

— מענטשן? אַלץ, וואָס לעבט, פרעסט איינס ס'אָנדערע. נאָר דער שטאַרקערער ווערט נישט געפרעסן.

— דער גלח זאָגט, מענטשן מוזן ליב-האַבן איינס ס'אָנדערע, ווייל אַזוי האָט אונדז יעזוס געהייסן.

— דאָס איז אויך אַזאָ מיין פרעסן. דאָס פרעסט די קירך אירע גלויביקע. און דאָס האָבן אַלץ די אידן אויסגעטראַכט, כדי איבער אונדז צו הערשן. — אידן? ווי אַזוי?

— איז נישט יעזוס געווען אַ איד, איינער פון זיי? דאָס האָבן די אידן אויסגעטראַכט אַט-די ליבע פון יעזוס, כדי אַזוי אַרום צו הערשן דורכן גלח און דורך דער קירך איבער אונדז אַלעמען. דאָס איז אַ אידיש שפיצל. זעסטו, אינגל, ווען איין חיה האָט נישט קיין שאַרפע ציין מיט וואָס צו פרעסן, אַזוי זוכט זי אַנדערע מיטלען. אַט ווי די-אַ... — ער ווייזט דעם אינגל אָן אויף אַ בינטל שלענגלעך, וואָס ער וואַרפט זיי אויף אַ חיהלע. אין אַ רגע האָט איינס פון די שלענגלעך אַרומגעוויקלט זיך אַרום דעם חיהלע. — זעסטו, חיות האָבן אַ סך מיטלען ווי אַזוי צו פרעסן, דאָס אייגענע אויך מענטשן.

דאָס אינגל האָט נישט פאַרשטאַנען, וואָס דער זשאַבע-אויפציער האָט אים געזאָגט. ער איז נאָך אַלץ געווען פאַרכאַפט פון דעם אייגענעם געפיל, וואָס דער זשאַבע-מאַן האָט אַרויסגערופן אין אים מיט זיינע רייד איבער יעזוסן: דאָס איז געווען דער ערשטער מענטש, וואָס דאָס אינגל האָט אים געהערט רעדן קעגן יעזוסן.

— איר האָט נישט ליב יעזוסן? — האָט ער געפרעגט.

— וואָס איז דאָ פאַראַן ליב צו האָבן? דערפאַר ווייל ער האָט זיך געלאָזט שלאָגן, פייניקן און טויטן, ווי אַ איד? ווען ער וואַלט נישט געווען קיין איד, נאָר אַ דייטש, ווי מיר זיינען, וואַלט ער זיך קיינמאַל נישט געלאָזט שלאָגן און פייניקן אויפן האַלץ, נאָר ער וואַלט געשלאָגן און געטויט אַנדערע. נישט אמת? האָסטו שוין געזען, אַז אַ דייטש זאָל זיך לאָזן שלאָגן און פייניקן — און נישט געבן צוריק? וואַלסטו זיך אויך געלאָזט שלאָגן? וואַלסטו נישט געווען בראַוו, ווי אַ דייטש איז?

— אַ, ניין! — האָט דאָס אינגל אויסגעשריגן. — איך וואַלט זיך קיינ-מאַל נישט געלאָזט שלאָגן. יא, מיר דאַכט זיך אויך אַזוי, דער יעזוס חייסט

אונדז נאָר פאַרגעבן, גוט זיין און קיינמאָל נישט צוריקשלאָגן. דאָס איז מיר שוין פון לאַנג נישט געווען געפעלן. איך האָב נאָר מורא געהאַט אַזוי צו זאָגן, ווייל אַלע ביי אונדז האָבן ליב יעזוסן און גלויבן, אַז ער איז גאָט.

— דאָס האָבן אַלץ די אידן אויסגעטראַכט, מיט די גלחים, כדי אונדז שוואַך צו מאַכן, פאַרשטייט, מיין אינגל? דאָס איז אַ מיטל פון דעם שוואַכן, וואָס האָט נישט קיין ציין אויף צו בייסן, דו מוזט אַבער האָבן ציין אויף צו בייסן — און דעמאָלט קאָנסטו פרעסן, ווי דער קראַקאָדיל איז דער קעניג פון אַלע זשאַבעס און יאַשטשערקעס, אַזוי מוזטו זיין דער קעניג פון מענטשן. דו זאָלסט זיי פרעסן, אַנישט וועלן זיי דין פרעסן.

— איצט מוז איך אַהיימגיין, מיין פאַטער וועט באַלד קומען פון צאָל-הויז.

— האָסט מורא פאַר דיין פאַטער ? — האָט דער זשאַבע-מאַן געפרעגט מיט אַ וואונק פון אויג.

— איך האָב פאַר קיינעם קיין מורא נישט ! — האָט דאָס אינגל גע-ענטפערט מיט שטאַלץ.

— דאָס איז בראַוו, זאָלסט פאַר קיינעם קיין מורא נישט האָבן.

— אויך פאַר מיין פאַטער און מוטער נישט ?

— אויב דו האָסט פאַר וועמען מורא, קאָנסטו זיין נאָר אַ געפרעסענער, נישט קיין פרעסער. די גרויסע חיות האָבן פאַר קיינעם קיין מורא נישט.

— אויך נישט פאַר פאַטער און מוטער ? אויך נישט פאַר גאָט ?

— אויב דו האָסט פאַר וועמען מורא, אַזוי מוזטו אים געהאַרען און טאָן, וואָס ער הייסט דיר, נישט וואָס דו ווילסט, — און דו ווילסט דאָך טאָן זאַכן, וואָס דו ווילסט און האָסט ליב, נישט אַזוי ?

— יאָ, יאָ.

— דערפאַר זאָלסטו פאַר קיינעם ניט מורא האָבן, נאָר שטענדיק טו וואָס דו ווילסט אַליין. דעמאָלט קאָנסטו ווערן אַ גרויסע חיה, די גרעסטע פון אַלע חיות, וואָס פרעסט אַלעמען, אַבער אַליין ווערט זי קיינמאָל ניט געפרעסן, ווי דער קראַקאָדיל דאָ ביי מיר. און דו וועסט ווערן דער קייסער פון דייטשן רייך.

— וואָס וועל איך ווערן ? — האָט דער קליינער אַדאָלף געפרעגט אין געלעכטער.

— לאַך נישט ! דאָס איז זייער אַן ערנסטע זאַך, וואָס איך זאָג דיר, און דו זאָלסט עס געדענקען שטענדיק, שטענדיק.

— וואָס זאָל איך געדענקען? — פּרעגט שוין דאָס אינגל אין ערנסטן שמיכל.

— אַז דו מוזט ווערן דער קייסער פון דייטשן רייך.
— ווי אזוי? — פּרעגט שוין דאָס אינגל אין אַ שטוינענדיקן ערנסט.
— דורך דעם, וואָס דו וועסט פאַר קיינעם איצט קיין מורא נישט האָבן, פאַר קיינעם נישט. נישט פאַר גאַט און נישט פאַר לייט. און דו וועסט גלויבן אין זיך, אַז דו ביזט געבוירן צו ווערן אַ הערשער איבער אַלע מענטשן, און דו האָסט אַ רעכט צו באַפעלן און צו הערשן איבער אַלע, נאָר קיינער נישט איבער דיר. האָסט מיר פאַרשטאַנען?
דאָס אינגל האָט צוגעשאַקלט מיט זיין קאָפּ אויף יאָ, אָן אים אַפּצו-ענטפּערן, און קלייבט זיך אַפּצוקערן.

— וועסט קומען מאָרגן? — פּרעגט דער מאַן.
— יאָ, מאָרגן, — האָט דאָס אינגל פּעסט געענטפּערט.
— דאָס איז בראַוו. אַבער זאָג גאַרנישט דיין פאַטער פון דעם, אַז דו ביזט דאָ געווען. מוזסט אויך קלוג זיין, ווי דאָס קליינע שלענגל, וואָס איך האָב דיר געוויזן: האָסט געזען, ווי עס וויקלט זיך אַרום דאָס חיהלע מיטן עק? דער מוטער מעגסטו גריסן פון מיינעט וועגן, אַבער מאַך עס אזוי, אַז דער פאַטער זאָל עס נישט הערן, — האָט דער זשאַבע-מאַן געזאָגט מיט אַ וואונק פון אויג.

— יאָ, יאָ, — האָט דאָס אינגל געענטפּערט מיט אַ פאַרשייטן בליק, וואָס נאָר פּריציטיק-אַנטוויקלטע קינדער קאַנען פון זייערע יונגע אויגן אַרויסברענגען. — איך האָב אויך בעטער ליב מיין מאַמען ווי מיין טאַטן. איך האָב אים גאַרנישט ליב, — האָט דאָס אינגל געענדיקט און איז אַרויס-געלאָפּן פון ביידל.

ער איז אַהיימגעקומען פאַרשוויצט און שמוציק, אַבער באַצייטנס, איידער נאָך דער פאַטער איז געקומען פון דער אַרבעט. די מוטער, באַ-זאָרגט איבער זיין זאַמען-זיך פון שול, האָט אים געפּרעגט:

— וואו ביזטו געווען? זע ווי דו זעסט אויס.
— אַ, מאַמע, האָב איך געזען אינטערעסאַנטע זאַכן! איך האָב געזען ווי חיות עסן איינס ס'אַנדערע—און דער קראַקאַדיל עסט זיי אַלע.
— וואָס האָסטו געזען? וואו ביזטו דאָס געווען? — האָט פּלעצל, אַ בלייד-געוואָרענע, אים געפּרעגט אין טויט-שרעק.

— איך בין געווען אין וואַלד, ביי דעם מאַן, וואָס ברייט אויס חיהלעך.
ער האָט מיר געזאָגט, ער קען דיך. ער איז אַ קרוב. ער האָט מיר געהייסן
דיך לאָזן גריסן.

— אין גאָטס ווילן, דערצייל גאַרנישט דעם טאַטן דערפון! — האָט
פלעצל אַרויסגעזאָגט אין דער הויך איר ערשטע זאָרג.

— יא, מאַמע, דער מאַן האָט מיר אויך געזאָגט, אַז איך זאָל נאָר דיר
דערציילן, נישט דעם טאַטן! ער האָט נישט ליב דעם טאַטן.

— שווייג, אין גאָטס ווילן! דו טאַרסט דעם מאַן נישט זען, טאַרסט
נישט גיין אין וואַלד אַריין, טאַרסט אים מער נישט זען!

— פאַרוואָס, מאַמע? ער געפעלט מיר זייער.

— שווייג! — זי האָט פאַרשטעלט מיט דער האַנט דאָס מויל, האָט
אים צוגעשלעפט צום וואַש-שיסל און אַפגעווישט מיט אַ פייכטער שמאַטע
דאָס פנים. — שווייג, קיין וואָרט נישט מער! נעם זיך צו דיין שול-אַרבעט,
אַז דער טאַטע זאָל גאַרנישט באַמערקן.

— יא, מאַמע — האָט דאָס אינגל געזאָגט מיט אַ וואונק פון אויג, ווי
ער וואָלט איינגעגאַנגען מיט איר אין אַן אַפמאַך, זיך צוגעזעצט צום טיש
און זיך אַ נעם געטאַן צו זיינע ביכלעך.

דאָרט, ביים טיש, האָט דער צאָל-באַאַמטער אים געטראַפן, ווען ער איז
באַלד אָנגעקומען. מוטער און זון האָבן פאַרשוויגן פון אים די מעשה מיטן
וואַלד, — די ערשטע קאָנספיראַציע פון די צוויי קעגן דעם אַלטן.

שפעטער אין אַוונט, ווען דער צאָל-באַאַמטער איז אַרונטערגעגאַנגען
אין ווירטהוויז פאַר זיין „שטינדלעך“ פון שפּריץ און ליולקע, האָט די מוטער
ווידער גענומען רעדן מיט איר זון:

— אַדאָלף, דו הערסט! טאַרסט מער קיינמאַל נישט זען דעם מאַן,
מער קיינמאַל נישט אַרויסגיין אין וואַלד אַריין צו אים! קיינמאַל נישט.
קיינמאַל נישט! — האָט זי גערעדט מיט אַ פעסטקייט, וואָס האָט אַרויס-
געלויכטן פון אירע אויגן.

— פאַרוואָס, מאַמע? איך האָב אים גערן. דער מאַן ווייזט מיר אַזעלכע
אינטערעסאַנטע זאַכן און רעדט צו מיר אַזעלכע געשייטע רייד, ווי איך
וואָלט געווען אַ דערוואַקסענער מאַן.

— פרעג מיך נישט, מיין קינד, פרעג מיך נישט. דו מוזט מיר צו-
זאָגן, אַז דו וועסט מער קיינמאַל נישט זען דעם מאַן.

— דאָס קאָן איך דיר נישט צוזאָגן, מאַמע, — האָט דאָס אינגל געזאָגט

איבער דער שיסל, וואו די מוטער האָט געהאַלטן אין אַרומוואַשן דעם שמוץ פון זיין לייב.

— איך באַפעל עס דיר, קינד!

— דער מאַן האָט מיר געזאָגט, אַז איך זאָל פון קיינעם נישט אָננעמען קיין באַפעלן, איך זאָל נאָר טאָן, וואָס איך וויל.

— אויך פון דיין פאָטער און מוטער נישט?

— יאָ, אויך פון פאָטער און מוטער נישט.

— אַזוי האָט ער דיר געזאָגט? — האָט פלעצל איבערגעפרעגט, אַ פאַר-טראַכטע.

— יאָ, מאַמע.

— און דו, מיין קינד, וועסט אים האַרכן?

— איך גלויב, עס איז זייער קלוג, וואָס דער מאַן זאָגט.

— און וואָס גאָט הייסט?

— דער מאַן זאָגט, אַז עס איז נישטאָ קיין גאָט. עס זיינען נאָר דאָ חיות.

וואָס פרעסן איינס ס'אַנדערע, און די חיה, וואָס האָט די שאַרפּסטע ציין, זי פרעסט און ווערט נישט געפרעסן.

— אַזוי האָט ער געזאָגט, דער מאַן?

— יאָ.

— און דו גלויבסט עס?

— איך גלויב, עס איז זייער געשייט.

פלעצל האָט איינגעהאַלטן דעם אַטעם. דאָס פלעמל אין אירע אויגן

איז ליכטיקער און שפיציקער געוואָרן.

— און דער ליבער האַר יעזוס? — האָט זי געפרעגט.

— יעזוס — דאָס האַבן די אידן אויסגעטראַכט, אַז ער איז אַ גאָט.

ווייל ער איז אַליין געווען אַ איד.

— אַזוי האָט ער געזאָגט?

— יאָ, מאַמע.

— און דו גלויבסט עס?

— איך גלויב, אַז ער האָט רעכט. דער יעזוס הייסט שטענדיק טאָן

זאָכן, וואָס איינער וויל נישט — און מער גאַרנישט.

פלעצל איז שטיל געוואָרן. זי האָט דעם אַטעם איינגעהאַלטן און גע-

קוקט ערגעץ-וואו מיט אַ פאַרקלערטן בליק.

— וועסט מער נישט גיין צו אים!

— פארוואָס? איך וויל גיין צו אים.
 זי האָט אָפגעשטופט פון זיך איר קינדס קאָפּ, איידער זי האָט פאָר-
 ענדיקט צו וואַשן אים, און זיך אַ נעם־געטאָן ענערגיזש צו איר אַנדערער
 אַרבעט אין הויז.
 — און נאָך עפעס האָט ער געזאָגט... נאָר דאָס וועל איך קיינעם נישט
 זאָגן, קיינעם נישט. דאָס איז נאָר פאָר מיר אַליין, — האָט דאָס אינגל
 געזאָגט צו זיך אַליין.
 די מוטער איז בלייך געוואָרן פאָר שרעק.
 — וואָס אַזעלכעס האָט ער דיר געזאָגט?
 — אַז איך וועל אַמאָל ווערן קייסער איבער דעם גאַנצן דייטשן רייך
 און איבער דער גאַנצער וועלט, ווען איך וועל וועלן! — האָט דאָס אינגל
 זיך נישט געקאָנט צוריקהאַלטן.
 — שווייג, וואָרים איך וועל דיך דערשטיקן! — האָט די מוטער אויס-
 געשריען און פאַרמאַכט מיט איר האַנט איר זונס מויל.

זעקסטער קאַפיטל

דער קליינער אַדאַלף דערקענט זיין אמתן פאָטער

לם האָט נישט געהאַלפן קיין אָפּשרעקן, קיין בעטן; אַלץ, וואָס
 די מוטער האָט נישט געטאָן הינטער דעם פאָטערס פלייצע, טיי מיט גוטן,
 סיי מיט בייזן, צו פאָרווערן איר זון אַרויסצוגיין צום זשאַבע־מאַן, איז
 געווען בחינם. עס האָט דאָס אינגל געצויגן צו אים. אַן אינעווייניקסט
 געפיל האָט אים פאַררוימט, אַז דער מאַן געהער זיך אים נעענטער אָן
 איידער זיין פאָטער. די שטים פון בלוט־ירושה האָט גערעדט אין דעם
 אינגל און אים געצויגן צום מאַן. קוים איז ער אַרויס פון דער שול, איז
 זיין ערשטער אימפולס געווען — אין וואַלד אַריין! ער איז באַקאַנט גע-
 וואָרן מיט דעם מאַנס פאָך, האָט אים געהאַלפן גראַבן ווערים פון דער ערד,
 סאַרטירן די ווערים — די דיקערע, די פעטע, צו פאַרקויפן פאָר פיש-
 כאָפּ, די אַנדערע — צו וואַרפן פאָר שפייז צו די פאַרשיידענע ברואים;
 ער האָט זיך צוגעקוקט צום קאַמף, וואָס עס פירן די יאַשטשערקעס מיט
 די שלאַנגען, די זשאַבעס מיט די יאַשטשערקעס, האָט פאַרשטאַנען, באַ-

נומען מיטן שכל די מלחמה פון די חיילעך, האָט דאָס אַלץ מער ליב־געקראָגן און זיך געפרייט דערמיט.

מען האָט באַלד גענומען באַמערקן אין דעם אינגל די נייע שטריכן, וואָס דאָס אומגיין מיט די חיות האָט אויסגעבילדט אין זיין כאַראַקטער. מען האָט עס באַמערקט סיי אין שול, סיי אין דער היים. אחוץ וואָס ער האָט פאַרנאַכלעסיקט זיין לערנען, זיינע שול־אַרבעטן, האָט ער אָנגעהויבן אַרויסווייזן אַן אוממענטשלעכע אכזריות צו די שטוביקע חיות, אַ סאַטאַנישע פרייד ביים צוקוקן זיך צום צער פון די ברואים, וואָס ער האָט געפייניקט. אזוי פלעג ער כאַפֿן אַ פויגל און אים נישט טויטן אויפן אַרט, נאָר אַרייַב־לאָזן אין אַ שטייג און די שטייג מיטן פויגל אונטערשטעלן דער קאַץ פון הויז. זיין פרייד איז געווען זיך צוצוקוקן, ווי די קאַץ דרייט זיך אַרום דער שטייג פון אַלע זייטן, פרואווט אַרייַנשטעקן אירע לאַפֿעס דורך די דרעטלעך, — און דער פויגל אינעווייניק פלאַטערט פון ווינקל צו ווינקל, ווערט פאַר שרעק אָנגעבלאָזן; די פעדערן שטעלן זיך ביי אים אויף, יעדער פעדערל באַזונדער, און ער פאַרמאַכט די אויגן, דערוואַרטנדיק דעם טויט. דאָס אינגל שטייט דערביי און רייצט אָן די קאַץ אויפן פויגל, ביז דער פויגל פאַלט אַוועק פאַר פחד. אַדער ער האָט גענומען די זעלבע קאַץ, זי אויפ־געהאַנגען פאַר די פיס, מיטן קאַפֿ אַראָפֿ, צו אַ צווייג פון אַ בוימ, און האָט צונויפגעבראַכט די הינט פון הויף און זיי אָנגערייצט אויף דער קאַץ. ער האָט זיך צוגעקוקט ווי די קאַץ ווערט זיך, צאַפֿלט זיך אין טויט־שרעק, און נאַכגעקרימט איר גוססדיקן „מיאַו“... אַ באַלעגאַלע פון איינפאַר־הויז האָט עס איינמאַל דערזען, האָט ער אים אַוועקגעיאָגט מיט דער בייטש און באַפרייט די קאַץ.

עס איז באַלד באַוואוסט געוואָרן פון דעם אינגלס אכזריות אויך אין שול. ער פלעגט מיטברענגען מיט זיך אין שול אַריין יאַשטשערקעס און ווייזן די קינדער זייערע שאַרפע ציין; האָט געכאַפט אינסעקטן, פליגן, שפינען, ווערימלעך, און געשפייזט מיט זיי די יאַשטשערקעס. אין אָנהויב האָבן די אינגלעך אַרויסגעוויזן אינטערעס צו דעם מאַדנעם שפיל, וואָס זייער חבר האָט מיט דער יאַשטשערקע און די ווערים, און אים אַפילו מקנא־געווען זיין אויסטערלישן אוצר. וויבאַלד אָבער זיי האָבן איינגעזען די רשעותדיקע הנאה, וואָס דאָס אינגל האָט געהאַט ביים אַרויסלאָזן די יאַשטשערקע אויף די ווערים, האָט דער קינדערשער אינסטינקט אין זיי גענומען פראַטעסטירן. זיי האָבן דערפילט עפעס אומריינס אין דעם אינגל

און געמיאוסט זיך צו האבן מיט אים צו טאן; זיי האבן זיך דערווייטערט פון אים און גערופן אים „זשאבע־מאן“, אויפן נאמען פון דעם מאן אין וואלד.

איזאלירט אין שול, פרעמד אין דער היים, האט דער קליינער אדאלף נאך מער זיך דערנענטערט צום זשאבע־מאן אין וואלד, זיך ממש באַ- האַפטן אָן אים. נישט נאָר איז דער זשאבע־מאן געוואָרן דער איינציקער מענטש אין דער וועלט, וואָס ער האָט זיך געפילט גוט מיט אים און גע- פונען ביי אים אַ פאַרוויילונג, לויט זיין אייגענעם גוסט; דער זשאבע־מאן איז אים געוואָרן דער איינציקער מענטש, וואָס איז אים געווען נאָענט, פאַמיליאַריש. ער האָט קיינמאָל נישט געפילט קיין נאָענטקייט צו זיין פאַטער, ער האָט קיינמאָל נישט געקאָנט רעדן מיט זיין פאַטער. אָבער דער פאַטער האָט דאָס אינגל נישט אָנגעזען, אים קיינמאָל קיין אויפמערקזאַמקייט נישט געשענקט. — און ווען יאָ, האָט ער געהאַלטן אין איין בייזערן זיך אויף אים, אין איין באַפעלן, אין איין שטראַפֿן אים פאַר פאַרברעכן. ער האָט, דעריבער, געבראַכט דעם זשאבע־מאן זיינע געפילן, ווי אַ קינד ברענגט זיינע געפילן צו אַ פאַטער. פאַר אים האָט דאָס אינגל פאַרטרויט זיינע געדאַנקען, זיין ליידן, פאַר אים האָט ער זיך געקלאַגט, וואָס די חברים אין שול מיידן אים אויס, איזאלירטן אים.

— עס שאַדט נישט, מיין אינגל, — האָט דער זשאבע־מאן אים גע- טרייסט. — דו מוזט זיי לאָזן פילן דיינע ציין. דעמאָלט וועלן זיי שוין דיך רעספעקטירן, — אויב נישט פון ליבע וועגן, איז פאַר מורא.

— אָבער ווי אַזוי ?

— דו מוזט האָבן שאַרפערע ציין ווי זיי, שפיציקערע נעגל, אָ דו זאָלט קאָנען זיך איינבייסן אין זייער פלייש מיט דיינע ציין און נעגל, ווי מיין קליינע ניי־זידעלער יאַשטשערקע.

— אָבער ווי אַזוי קאָן איך שאַרפן מיינע ציין ?

— דורך פיינט־האַבן די, וואָס זיינען קעגן דיר. ווייל פיינטשאַפט שאַפט קראַפט, ענערגיע, פוריע. האַסטו נישט געזען אַ קאַץ, אָדער אַן אַנדער חיה, ווי זי ווערט אָנגעבלאָזן, ווען זי דערזעט אירן אַ שונא ? דאָס ווערט זי אָנגעבלאָזן מיט קראַפט, וואָס די פיינטשאַפט גיט איר. פיינט- שאַפט גיט מאַכט. דערפאַר, מיין אינגל, האָב פיינט, שטאַרק פיינט, מיט דיין גאַנצע ליב־און־לעבן האָב פיינט דעם, וואָס איז קעגן דיר. דעמאָלט וועסטו האָבן מער מאַכט ווי ער. האַסט פאַרשטאַנען ?

— יא, יא, — האָט דאָס אינגל געשאַקלט מיטן קאַפּ. — די חיות טוען
אויך דאָס זעלבע, איך האָב עס אָפּט באַמערקט.

— און ווען דו וועסט זיי פיינט האָבן מער ווי דיין שונא האָט פיינט,
וועסטו שטאַרקער זיין פון אים. די חיה, וואָס קאָן מער פיינט האָבן, האָט
די שאַרפּסטע ציין און די שפיציקסטע נעגל, אָט ווי די קאַץ. דערפאַר, מיין
אינגל, האָב פיינט, האָב פיינט מיט אַלע דייענע כוחות! זוך פיינט צו האָבן
און גיב קיינמאָל נישט נאָך! דעמאָלט וועסטו זיין דער שטאַרקסטער פון
אַלעמען און וועסט הערשען איבער אַלעמען; דעמאָלט וועסטו אַליין זיין
דער פּרעסער און די אַנדערע וועלן געפּרעסן ווערן.

דאָס אינגל האָט זיך צעלאַכט פאַר פרייד.

— איר רעדט צו מיר ווי קיינער נישט. מיין פּאָטער רעדט קיינמאָל
נישט אַזוי צו מיר. איך האָב אייך ליבער ווי מיין פּאָטער. איר זענט מיר
נעענטער, — האָט דאָס אינגל געזאָגט מיט געפיל.

— איך בין דיר נעענטער, מיין אינגל, וועסט עס וויסן שפּעטער. זאָג
מיר נישט „איר“, זאָג מיר „דו“.

— „דו“? ווי אַזוי? אייך זאָגן „דו“?

— יא, „דו“.

— איך קאָן אייך נישט זאָגן „דו“. איר זענט עלטער פון מיר. איך
שעם זיך.

— שעמען זיך איז נישטאָ וואָס. שעמען שעמען זיך שוואַכע און מייד-
לעך. ווען אַ אינגל וויל הערשן איבער זיינע פיינט, שעמט ער זיך קיינמאָל
נישט. קוק מיר אין די אויגן און זאָג מיר „דו“.

דאָס אינגל האָט געפּאָלגט.

— אַזוי איז בראָוו. דו מוזט מיר זאָגן „דו“, ווייל איך בין דיר אַ
נאַענטער, זייער אַ נאַענטער.

— ווי אַזוי?

— דאָס וועסטו דיין מוטער אַמאָל פּרעגן, אָבער טו עס אַזוי, אַז דיין
פּאָטער זאָל נישט הערן.

דאָס אינגל איז געבליבן שטיין מיט וואונדער אין זיינע אויגן.

— נו, וואָס ביסטו אַזוי שטיל געוואָרן?

— גאַרנישט, — האָט דאָס אינגל געזאָגט.

— נו, זאָג מיר „דו“.

— דו, — האָט דאָס אינגל נאָכגעזאָגט.

— און זאג דיין מוטער, אז זי קאן אמאל ארויסקומען און מיר א זופ אויפקאכן. אבער זאג איר, ווען דיין פאטער וועט נישט זיין דערביי. האסט פארשטאנען ?

— יא, — האט דאס אינגל געענטפערט, נאך אלץ פארוואונדערט.

— און איצט זאג מיר נאכאמאל „דו“.

— דו, — האט דאס אינגל איבערגעזאגט, קוקנדיק דעם זשאבע-מאן

אין די אויגן אריין.

דער זשאבע-מאן האט דעם אינגל געקוקט אין די אויגן אריין :

— און געדענקסטו, וואס איך האב דיר געזאגט ?

— וועגן וואס ? — פרעגט דאס אינגל.

— וועגן דעם, אז דו וועסט וועלן וועסטו ווערן קייסער פון דייטשן

רייך !

דאס אינגל האט דעם מאן געקוקט אין די אויגן אריין און אפגעענטפערט א פעסטן „יא!“ דער קליינער אדאלף האט זיך דערשראקן פאר זיין אייגן ווארט און מיטאמאל זיך א כאפ געטאן, ארויס פון דער קאמער און געלאפן מיט אימפעט, אן אן אטעם, אהיים.

ער האט געהערט הינטער זיך דעם זשאבע-מאנס געלעכטער.

דאס מאל האט ער דער מוטער ניט דערציילט וועגן דעם, נאר די ווערטער זיינען טיף אריין אין דעם אינגלס הארץ, און ער האט שוין געקלערט וועגן דעם זיין גאנץ לעבן לאנג.

* * *

ווי געוויינלעך, איז דער צאל-באאמטער געווען דער לעצטער געוואויר-צו-ווערן וועגן די באציאונגען פון דעם קליינעם אדאלף צו דעם זשאבע-מאן. ער איז געווען אזוי פארנומען מיט זיינע פלענער איבער דער צייט. ווען ער וועט זיין אויף פענסיע, אז ער האט נישט געזען, וואס עס טוט זיך ארום אים היינט. און אפשר האט ער נישט געוואלט זען. דער אלטער האט גע-האלטן פון דעם כלל: „אז מ'קאן נישט אריבער, מוז מען ארזנטער.“ פאר דעם אינגל האט ער קיין אינטערעס נישט געהאט, (אין דער אמתן האט ער פאר קיינעם און פאר קיין זאך קיין אינטערעס נישט געהאט, אחוץ נאר פאר זיך, פאר זיינע קליינע באדערפענישן און פארגעניגנס). ער האט נישט געוואלט זיך לאזן שטערן אין זיין רואיקייט, אין זיינע טעגלעכע געוואוינ-הייטן מיט א זארג וועגן אינגל. ער האט געלעבט מיט די קליינע פריידן, וואס דאס טעגלעכע לעבן האט אים געבראכט, — זיינע מאלצייטן, זיין

„שטינדלעך“ פון שפריץ און ליולקע, זיין פיס-ווייקעניש פארן שלאפן גיין, — וואָנדלענדיק די גאַנצע צייט אין אַ חלום וועגן דעם קליינעם הייזל ביים ברעג פון אַן אַזיערע אין וואַלד, וואָס ער האָט געפלאַנט פאַר די יאָרן, ווען ער וועט לעבן אויף פענסיע.

איז די גאַנצע זאָרג וועגן דעם אינגל געפאַלן אויף פלעצלס פלייצע, וואָס עס האָט נאָך שווערער געמאַכט איר שווערן געמיט. זי האָט געפילט, ווי די זינד, וואָס זי איז באַגאַנגען, הענגט ווי אַ שטריק אויף איר האַלדז און ציט זי אַראָפּ מיט איר קינד אין אַן אַפּגרונט אַריין. עס איז נישטאַ קיין אַנטלויפן פון דער זינד. די זינד פאַרלאַנגט שטראַף — און די שטראַף איז איצט געקומען פון דער פּרוכט, וואָס זי האָט אַרויסגעבראַכט פון דער זינד. זי האָט געפילט, אַז די צייט פון צאָלונג איז געקומען, — און די צאָלונג איז אַ שרעקלעכע. זי האָט עס דערקענט און איינגעזען אין די שטרענגע פּנימער, אין די אומפּריינטלעכע בליקן, וואָס זיינען געוואָרפן געוואָרן אויף איר אין דער קיך פון ווירטהוויז, פון אַלע געסט אין ווירטהוויז, פון איר פעטער און אַנדערע אַנשטענדיקע באַלעבאַטיים. אַלע האָבן שוין געוואוסט און גערעדט דערפון, — פון דעם אינגלס וויזטן אין וואַלד, פון זיין משונהדיקער, אַפּשרעקנדיקער אויפּפירונג, פון זיין אכזריות, וואָס ער ווייזט אַרויס פאַר חיות. אַלע האָבן גערעדט וועגן דעם „שלעכטן בענקל“, וואָס איז באַזעצט געוואָרן פון טייוול. אַלע זיינען געווען פאַרביטערט איבער דעם אינגלס אַראַגאַנץ און עקשנות — און האָבן געלייגט די שולד פאַר דעם מער אויף דער מוטער ווי אויפן אינגל, וואָס זיי האָבן נישט פאַרפעלט צו געבן איר דאָס צו וויסן דורך בליקן, וואָס רעדן ווערטער, און אַנצוהערע-נישן, אַז „דאָס עפעלע פאַלט נישט ווייט פון ביימעלע“.

אין איר מיזערער נויט האָט זי ניט געוואוסט צו וועמען זי זאָל זיך ווענדן. זי האָט געקלערט צו גיין צום גלח און אים פאַרטרויען, אַז ער זאָל מדריך-זיין איר אינגל. זי האָט אַבער מורא געהאַט צו ווייזן איר פנים פאַרן גלח: צו מודה-זיין איר זינד פאַר אים, וואָס זי האָט באַהאַלטן פון אים אַזאַ צייט, איז שוין געווען צו-שפעט. זי וואַגט אַפילו נישט בעטן צו גאָט, וואָס קעגן אים האָט זי זיך געפונען צום מערסטן שולדיק, ווייל זי האָט מיטן שטן אַ קינד געהאַט — און איצט שלעפט זי דער שטן נאָך זיך. אין איר פאַרלויבנקייט איז איר אַפּטמאַל געקומען אויף דער מחשבה אויס-צורייסן דעם שטנס פּרוכט. אַבער די פּרוכט איז מער נישט געווען אין איר בויך. די פּרוכט איז איצט געווען אַן אומאַפהענגיק, אייגן לעבן, וואָס

איז געוואקסן שטארקער און מעכטיקער פון טאָג צו טאָג. זאָל זי באַגיין אַ פאַרברעך קעגן איר אייגן פלייש און בלוט און אויסשרייען דערנאָך פאַר דער גאַנצער וועלט, אַז עס איז געווען אַ קינד פון שטן ?

ניין, זי האָט דאָס ניט געקאָנט ברענגען איבער זיך. נישט די קאָנ־סעקווענצן, וואָס אַזאַ אַקט וואָלט איר געקאָנט ברענגען, האָבן זי אָפּגע־שראַקן, — זי איז גרייט געווען, כדי אויסצומעקן איר זינד, אַלץ אַריבער־צוטראַגן, — נאָר זי האָט עס פשוט ניט געקאָנט טאָן. וויפיל מאָל זי איז ניט געווען, דאַכט זיך, פעסט אין דער דעה, אַז דאָס איז דער איינציקער דרך אויף צו ווערן פון אַלץ פטור, אָבער אויספירן האָט זי דאָס ניט געקאָנט. ביינאַכט האָט זי זיך אויפגעכאַפט מיט געשרייען: די געדאַנקען וועגן איר קינד, מיט וועלכע זי האָט זיך אַרומגעטראַגן בייטאָג, האָבן זי געפייניקט מיט בייזע חלומות אין איר שלאָף. ביי דער גאַנצער אכזריות, וואָס דאָס אינגל האָט געוויזן, ביי דער דערנידערונג און דער פאַרשעמטקייט, וואָס זי האָט געליטן איבער אים, איז ער איר דאָך טייער געווען: אַפילו פון שטן, איז עס פאַרט איר קינד, — און אפשר טאַקע האָט דאָס ליידן, וואָס דאָס אינגל האָט איר פאַרשאַפט, אים ערשט טיפער איינגעבאַקט אין איר האַרץ. זיך אַליין וואָלט זי געקאָנט אומברענגען, נישט איר קינד.

ביי אַט־דעם געמיט אירן האָט דאָס אינגל איר געבראַכט די שליוות פון דעם זשאַבע־מאַן:

— מאַמע, דער מאַן אין וואָלד זאָגט, דו זאָלסט אַרויסקומען צו אים און אים קאַכן אַ זופ.

פלעצל איז בלייב געוואָרן, דערנאָך רויט, דערנאָך ווידעראַמאַל בלייב.

— אַזוי האָט ער דיר געזאָגט ?

— יאָ, — האָט דאָס אינגל געשאַקלט מיטן קאַפּ. — און איך זאָל עס

דיר זאָגן, ווען דער טאַטע איז נישטאַ.

פלעצל איז שטיל געוואָרן.

— מאַמע, דער מאַן אין וואָלד איז אונדז אַ נאַענטער, פון דער פאַמיליע,

ניין ?

— אַדאָלף, איך האָב דיר געזאָגט, אַז דו זאָלסט קיינמאַל ניט רעדן

מיט מיר וועגן דעם מאַן און ניט אַרויסגיין צו אים. דו זאָלסט נישט . . .

דו זאָלסט נישט . . . — און פלעצל איז באַפאַלן איר זון און האָט מיט די

פויסטן אים געשלאָגן איבערן קאַפּ.

— אָבער פאַרוואָס, מאַמע? איך האָב אים גערן און דו האָסט אים אויך גערן.

— שווייג, דו!

— דער מאַן איז אונדזערער אָן אייגענער, אונדזערער, דיינער און מיינער, נישט דעם טאַטנס. נישט אמת? — האָט דאָס אינגל געמאַנט אָן ענטפער.

— שווייג, דו! — זי האָט אים פאַרשטאַפּט מיט דער האַנט דאָס מויל. דאָס אינגל האָט זיך אַרויסגעריסן פון אונטער איר האַנט און אויס־ גערופן פון דער ווייטנס מיט אַ פאַרשייט־שמייכלענדיקן וואונק:

— דער מאַן האָט מיר געזאָגט, אַז איך זאָל דיך פרעגן, מאַמע!

— שווייג, דו, טייוול! — האָט פלעצל אויסגעשריגן און אירע אויגן זיינען געוואָרן שפיציקע.

— איצט האָסטו מיר אויסגעזאָגט, מאַמע. די לייט רופן דעם מאַן אויך „טייוול“, — האָט דאָס אינגל געזאָגט און געלאַכט דער מוטער אין פנים אַריין.

פלעצל איז צוגעגאַנגען מיט פאַמעלעכדיקע טריט צום ווינקל, וואו דאָס אינגל האָט זיך באַהאַלטן. אירע האָר זיינען שטיין געבליבן ווי שפילקעס, אירע פינקלדיקע אויגן און אירע הענט אויסגעקרימטע, מיט לאַנגע פינגער און שפיציקע נעגל. דאָס אינגל האָט דערזען אין אירע פינגער די פינגער פון אַ חיה.

— שווערע טריט האָבן זיך געהערט אויף די טרעפּ.

— דער טאַטע קומט! — האָט דאָס אינגל אויסגערופן.

— טייוול! — האָט די מוטער אויסגעשריגן צו אים און איז אָפּגע־ גאַנגען צו דער קיך־צו.

זיבעטער קאַפיטל

ד ע ר מ ו ט ע ר ס ט אָ ט

אַ גאַנצע נאַכט איז פלעצל געלעגן ביי איר מאַנס זייט אין בעט און האָט געטראַכט — דער טייוול איז געקומען פּאָדערן דאָס זייניקע, דער טייוול זאָל עס באַקומען!

און זי האט ווידער געקלערט, ווי אזוי פטור צו ווערן פון איר קינד. זי האט אבער באלד ווידער איינגעזען, אן ביי די אלע ליד, ביי דער גאנצער ביטערקייט, וואס ער האט איר געבראכט, איז זי צו־שוואך קעגן איר קינד. ניין, זי וועט עס ניט קאנען טאן! זי ווייס איצט, אן זי וואלט ניט פייאיק געווען צו טאן מיט אירע אייגענע הענט דאס, וואס זי האט געהאט בדעה צו טאן. דאס אינגל האט זי געבונדן. ער געהער איר, אזוי ווי ער איז. — פון דעם טייוול אָדער פון אן אַנדערן, — ער איז איר פלייש-און-בלוט און זי איז אן מאכט קעגן אים. זי וועט אוועקגיין פון דאנען, זי וועט נעמען מיט זיך איר קינד, — איר מאן האט איר געזאגט, אן עס איז פאראן א מעגלעכ־קייט, אן ער זאל טראנספערירט ווערן אין אן אַנדער שטאָט. דאָרט, אין דער אַנדערער שטאָט, וועט זי קיינער ניט קענען. זי וועט זען איר קינד אַפצוראַטעווען, אויסצוהיילן אים פון די גיפֿטן, וואָס דער טייוול פאַרזייט אין אים. זי וועט אים האַלטן אין אַ שול, אין אַ העכערער שול, מיט אַנדערע קינדער. זי וועט בעטן די לערער, זי וועט רעדן מיטן גלח פון אָרט, זי וועט אלץ טאן איר קינד אַפצוראַטעווען.

און וואָס וועט זיין, טאָמער וועט דער טייוול קומען פאַדערן דאָס זייניקע אויך אין דער אַנדערער שטאָט?

עס איז איר עפעס איינגעפאלן: פאַרוואָס נישט דעם טייוול אַליין אָפֿ-פאַרטיקן? שאַ . . . וואָס האָט ער עס באַפוילן דורכן אינגל? „זאָג דער מאַמען זי זאל אַרויסקומען און קאַכן מיר אַ זופּ!“ — יאָ, דאָס איז עס טאַקע, דאָס איז די שטריק פון איר רעטונג, וואָס גאָט האָט איר צוגעוואָרפֿן אויף פטור צו ווערן פון טייוול. האָבן זיי דען ניט געלעבט רואיק די גאַנצע צייט, וואָס דער מאַן איז געווען אוועק? האָט זיך נישט דער אַלטער שוין געהאַט איינגעשטילט? ער האָט שוין געהאַט פאַרגעסן וואָס עס איז געשען, האָט געהאַט אַפילו געקראָגן אָן אינטערעס אין איר קינד, געזאָרגט פאַר זיין דערציאונג, אים אויסגעשטראַפט אַמאָל. און אלע אַרום, — האָבן זיי זי נישט געהאַלטן אין כבוד? קיינער האָט מער נישט דערמאָנט מיט קיין וואָרט פון אַמאָל, ביז . . . ביז דער ציגיינער איז געקומען צוריק און האָט גענומען פאַדערן דאָס זייניקע.

אַפראַמען דעם טייוול!..

ווי אזוי?

„האָט ער ניט געזאָגט, אָן איך זאל אַרויסקומען אין וואַלד אַריין אים קאַכן אַ זופּ? האַלט ער דאָרט ניט אין בלעכענע קאַנען סם פאַר טיין?

האָט ער מיר ניט איינמאַל אַליין געוויזן דעם סם ? אָבער פון זיכערקייט וועגן וועל איך מיין אייגן ביסל סם מיטברענגען...“
ביי דעם איז זי איינגעשלאָפן.

דעם פרימאַרגן האָט זי זיך געפּעזערט פריער ווי אַן אַנדערש מאָל. האָט אויפגעקאַכט פאַרן צאַל-באַאַמטן זיין פרימאַרגנדיקע קאַווע, האָט אויס-געבאַקט זיינע פרימאַרגנדיקע „קניידלעך“; דערנאָך האָט זי שײן אייב-געפאַקט אין זיין קערבל אַ שטיק קעז, אַ שטיק בלוט-קישקע, וואָס זי האָט אַרויפגעבראַכט פון ווירטהויז, אויף מיטצונעמען פאַר זיין מיטאַג-עסן אין צאַל-אַמט אַריין. ווען ער האָט שוין געהאַלטן דאָס קערבל אין האַנט, גרייט צו גיין, האָט זי געזאָגט :

— שיקעלגרובער, און וואָס איז מכוּח דעם טראַנספּערירן דיך אין אַ גרעסערער שטאַט ? ווי האַלט עס מיט דעם ? דאָס אינגל וואַקסט, ער מוז גיין אין אַ שול.

— דאָס אינגל וועט גיין אין דער שול פון דעם זשאַבע-מאַן, דאָרט אין וואַלד. די גאַנצע שטאַט רעדט דערפון, — האָט שיקעלגרובער אָפּגעזאָגט, ווי ער האָט איר געגעבן אַ קניפּ אין דעם בייניקן לייב אַריין.
פלעצל האָט צוגענומען דעם קניפּ אַן דעם מינדסטן קרים אויף איר פנים.

— דער זשאַבע-מאַן פון וואַלד וועט פאַרשווינדן, — האָט זי געזאָגט.
— האָסט עס מיר שוין איינמאַל געזאָגט, און דאָך איז ער געקומען צוריק.

— דאָס מאָל וועט ער נישט קומען צוריק.
— נו, דאָס וועלן מיר זען, — האָט דער צאַל-באַאַמטער געזאָגט און איר ווידער אַ קניפּ געטאָן, אָבער שוין ניט אויף איר וויי צו טאָן, נאָר פון זיין פאַרגעניגן וועגן.

* * *

דער ווינטער קומט פרי אין דעם טאָל פון די זאַלץ-בערג און דעם זאַלץ-קאַמער-גוט. שוין אָנהויב נאָוועמבער האָבן די גרויסע זאַווערוכעס גענומען אַראָפּברענגען דעם שניי פון די בערג אין טאָל אַריין. דריי טעג נאָכאַנאַנד האָט געבלאָזן אַזאַ שניי-ווינט, אַז דאָס גאַנצע שטעטל איז פאַר-שאַטן געוואָרן אונטער די בערג שניי און אַלע וועגן, וואָס האָבן געפירט פון שטעטל אַרויס, זיינען אָפּגעשניטן געוואָרן, פאַרוויעט פון זאַווערוכעס. אויפן טאָג, ווען דער שניי האָט אויפגעהערט שיטן, האָבן די שליטנס קוים

אויסגעשניטן אַ וועג איבערן שטעטל. די איינוואוינער זיינען אַרויסגעקראַכן פון זייערע הייזער און האָבן אויפגענומען אויפסניי זייער טעגלעך לעבן. אויך די קינדער, וואָס די שניי־זאָווערוכעס האָבן זיי פרייגעלאָזט פון דער שול, האָבן אויף שליטעלעך, אויף הילצערנע גליטשערס געאילט צוריק אין שול אַריין. נאָך אַכט טעג איז דער שניי שוין געווען אַזוי האַרט און פאַרשטייפט פון דעם פראַסט און די שליטנס, אַז דער קליינער אַדאָלף האָט אין אַ שיינעם זוניקן נאַכמיטאָג זיך אַוועקגעלאָזט מיט זיין שליטעלע אין וואַלד אַריין צו זיין פריינט דעם זשאַבע־מאַן, וואָס ער האָט פאַר דער גאַנצער צייט פון דער שניי־זאָווערוכע ניט געקאָנט צוקומען צו אים. מיט פיל שוועריקייטן האָט דער קליינער אַדאָלף זיך אַדורכגעשניטן מיט זיין שליטעלע דורך וואַלד־שטעגן צו דעם ביידל, וואו דער זשאַבע־מאַן האָט געוואוינט. ער האָט געפונען די טיר פון ביידל פאַרהאַקט, טיף פאַרגראָבן אין אַ באַרג שניי, אָן קיין שפור פון אַ טראַט אין ביידל אַריין אַדער אַרויס פון דאָרט. אַדאָלף האָט אַריינגעשריגן הויך אויפן קול אין ביידל אַריין:

— דו, פעטער! דו, פעטער! דו!

קיין שטימע האָט ניט אָפגעענטפערט פון אינעווייניק.
מיט גרויס מי האָט ער דערלאַנגט צו דער טיר און מיט ביידע הענט גענומען קלאַפן איר איר:

— דו, דו, דו, עפן!

קיין ענטפער איז ניט געקומען פון אינעווייניק.
ער האָט געפרוּווט די טיר, אָבער דער שניי איז הויך געלעגן איבער איר און די טיר האָט נישט נאַכגעגעבן. ער האָט נאַכאַמאָל גערופן און קיין ענטפער איז אַלץ ניט געקומען פון אינעווייניק. אין שרעק האָט ער אויסגעדרייט דאָס שליטל און איז געלאָפן מיט אַלע כוחות אַהיים.
— מאַמע, דער מאַן, אונדזער קרוב אין וואַלד איז ניטאָ מער, — האָט ער אויסגעשריגן, ווי ער איז אַריינגעלאָפן אין שטוב אַריין.

— פון וואַנען ווייסטו דאָס? — האָט פלעצל געפרעגט לאַקאַניש.
— איך בין געווען אינדרויסן. די טיר איז פאַרשאַטן מיט שניי. האָב געקלאַפט, געקלאַפט אין דער טיר, אָבער קיינער האָט ניט געענטפערט.
— ביסט דאָרט געווען? איך האָב דאָך דיר געזאָגט, אַז דו זאָלסט ניט גיין אַהין. — האָט די מוטער געזאָגט אַזוי רואיק, אָן געבייזער, אַז דאָס אינגל האָט ניט געוואוסט וואָס צו טראַכטן.

— ווייסט דאָך, מאַמע, אַז איך האָב גערן צו גיין צום מאַן.

— האָסט עס, זאָנסטו, גערן ?
 — יאָ, מאַמע.
 — און דער מאָן איז ניטאָ מער ?
 — גיין.
 — נו, וואָס קאָנסטו טאָן, מיין אינגל ? — האָט די מוטער געזאָגט, אַלץ רואיק און גלייכגילטיק.
 — אָבער אַזוי פּלוצלונג פאַרשווינדן מיט די אַלע חיהלעך, זיך ניט געזעגנט גאָר, — האָט דאָס אינגל געזאָגט מיט צער, כמעט וויינענדיק.
 — יאָ, ער טוט שטענדיק אַזוי אָפּ: ער קומט און ער גייט.
 — מאַמע, וואָס פאַר אַ קרוב איז ער אונדו, איך מיין, דיר און מיר ?
 האָסט עס מיר קיינמאָל ניט געזאָגט.
 — דאָס וועסטו מוזן אים אַליין פּרעגן, ווען דו וועסט אים טרעפן.
 אָבער איצט זען זיך אַוועק מאַכן דיין שול-אַרבעט. דיין פאַטער, — זי האָט אונטערגעשטראַכן דאָס וואָרט, — קומט באַלד אָן.
 — איד האָב נישט גערן די שולע, מאַמע, — האָט דאָס אינגל געזאָגט.
 — וועסטו באַלד, מיין אינגל, גיין אין אַן אַנדער שולע. מיר פאַרן אין אַ גרעסערער שטאָט. דאָרט זיינען פאַראַן ריכטיקע שולעס, גימנאַזיעס.
 — איך וואָלט בעסער געוואָלט זיין מיטן מאָן אין וואַלד, זיך לערנען זיין פאַך פון אויסבריען חיות. איך האָב נישט גערן קיין שולעס.
 — אויב אַזוי, מוזטו, מיין אינגל, אויסגעפינען וואוהיין דער מאָן איז געגאַנגען, — האָט די מוטער אַלץ גערעדט גלייכגילטיק, אָן געבייזער, וואָס דאָס אינגל האָט עס גאַרנישט געקאָנט פאַרשטיין.
 אין אַ פאַר טעג אַרום איז מען שוין געוואויר געוואָרן, וואָס עס איז געשען מיט דעם זשאַבע-מאָן. דער וואַלד-אויפזעער, וואָס האָט געהאַט באַמערקט דעם זשאַבע-מאָן אַ טאָג פאַר דעם שניי-שטורעם, האָט נאָכן שטורעם, ווען ער האָט דערזען די טיר אין ביידל פאַרלייגט טיף מיט שניי, געבראַכט אַהיין מענטשן אויף אַפּצוראַמען דעם שניי. מען האָט אַפּגעראַמט דעם שניי, געעפנט די טיר אין ביידל, און דאָס בילד, וואָס מען האָט דאָרט דערזען פאַר זיך, איז געווען אַזוי שרעקלעך, אַז מען האָט שפּעטער אין ווירטהויז זיך נאָר גערוימט וועגן דעם אויפן אויער און נישט גערעדט אין דער הויך. מען האָט געפונען דעם זשאַבע-מאָן אויסגעצויגן אויף דער ערד, אַ טויטן, און איבער אים זיינען אַרומגעקראַכן די חיות, וואָס ער האָט אויס-געברייט, די זשאַבעס, די שנעקעס, די עקדישן, די פּיפּערנאַטערס. זיי האָבן

זיך אַרויסגעמאַכט פון די באַליעס וואַסער, וואָס זיינען געווען איינגעפרוירן, און זיינען הונגעריקע אַרומגעקראַכן איבער דער קאַמער. די איינציקע שפייז, וואָס זיי האָבן געקאַנט געפינען אין דער קאַמער, איז געווען דעם זשאַבע-מאַנס טויטן קערפער. האָבן זיי זיך אַלע געוואָרפן אויף אים. דער קערפער איז שוין געווען צעשעדיקט, צעגריזשעט פון די ציין און זויגערס פון די אַלע מינים יאַשטשערקעס, ווערים און שלענגלעך; אויך מייז האָבן געגריזשעט דעם קערפער. דער טויטער האָט שוין געהאַט פאַרלוירן דעם מענטשלעכן אַנבליק. זיין פנים, זיינע הענט זיינען געווען צעפרעסן.

דער כירורג האָט זיך געמייאוסט צו פאַלמעסן דעם קערפער, כאָטש עס זיינען געווען אין דער קאַמער בולטע סימנים, אַז נאָך אַ מענטש איז דאָרט געווען מיט אים, און אויך דאָס רעשטל זופ אין אַ טעלער האָט געטראָגן אויף זיך אַ פאַרדעכטלעכן אַנווייז אויף סם. עס איז אָבער געווען דערביי נאָך אַ גוטע אורזאָך פאַר דער פאַליציי ניט צו וועלן זיך פאַרנעמען צופיל מיטן פאַל: דער טויטער האָט ניט געהערט צו קיין קריסטלעכער אמונה, נאָר צו געצנדינער פון די ציגיינער, ווי דער דאָקומענט, וואָס מען האָט געפונען ביי אים, האָט אויסגעזאָגט. די פאַליציי האָט ניט געוואָלט זוכן ווייטער די אמתע סיבה פון דעם ציגיינערס טויט און עס דערקלערט פאַר „אַ פאַל פון פאַרפרייונג“. דער קערפער איז טאַקע, נאָך אַכט טעג ליגן אין דער קעלט, געווען געגליווערט ווי אייז.

דער גלח האָט נישט געוואָלט אים לאָזן באַגראָבן אויף געהייליקטער ערד. די פאַליציי האָט אים אָבער גענייט — און מען האָט דעם טויטן, ווי אַ נבלה, אַריינגעוואָרפן אין אַ גרוב ביי דעם פלוויט פון צווינטער, וואָס איז רעזערווירט פאַר פאַרברעכער און ציגיינער.

צום נייעם יאָר איז דער צאַל-באַאַמטער טראַנספערירט געוואָרן אין אַן אַנדער שטאָט. נאָר איידער די פאַמיליע האָט פאַרלאָזט דאָס אַרט, האָט דאָס אינגל אַדאַלף זיך אַרויסגעכאַפט אויפן צווינטער, גענומען אַ שפיציקן שטיין און אַריינגעזעצט אים אין דער ערד אויפן קבר פאַר אַ צייכן. ער האָט דערנאָך אַריינגעשריגן אין קבר אַריין: „איך וועל געדענקען די ווערטער, וואָס דו האָסט מיר געזאָגט. מיינ גאַנץ לעבן וועל איך דיך געדענקען, פאַטער!“ און דאָס אינגל האָט געהאַלטן וואָרט.

* * *

נאָך יאָרן און יאָרן איז דאָס אינגל צוריקגעקומען צום קבר. ער איז

געקומען צוריק, ווי דער זשאבע-מאן האָט געהאַט צוגעזאָגט זיין מוטער :
דער הערשער פון דייטשן רייך ! ערשט נאָר-וואָס איז דער גורל פון אַכציק
מיליאָן מענטשן פון איינעם פון די גרעסטע און ציוויליזירטסטע פעלקער
פון דער וועלט איבערגעגעבן געוואָרן אין זיינע הענט. קיין הערשער פאַר
אים האָט ניט באַקומען די מאַכט איבער דעם לעבן און דעם טויט פון זיין
אייגן פאַלק, ווי זי איז איבערגעגעבן געוואָרן אין די הענט פון דעם אינגל
אַדאַלף ; קיין הערשער פאַר אים האָט נישט געוואָרפן אַזאַ שוואַרצן שאַטן
פון טויט איבער פעלקער און נאַציעס ווי דאָס אינגל אַדאַלף. איצט איז ער
געקומען צוריק ביינאַכט, אַנגעטאַן אין אַ שוואַרצן מאַנטל, אין אַ צילינדער-
הוט, באַגלייט מיט אַ שטאַב פון זיינע אייגענע מיליטער-לייט.

מיניסטראָרן, גענעראַלן פון די מעכטיקסטע אַרמייען האָבן געשוואוירן
געטריישאַפט צו זיין נאָמען. זיי שטייען אַרום אים, גרייט אויסצופירן זיין
באַפעל צו גיין וואו די וועלט האָט נאָר אַן עק און זי באַצוווינגען, כדי צו
לייגן זי צו זיינע פיס. דער מאַן אַבער, וואָס אין זיין האַנט און מויל איז
איבערגעגעבן דער טויט און דאָס לעבן פון דעם ערד-קוגל, שטייט ביי אַן
אומבאַוואוסטן קבר, וואָס ליגט ביי דער וואַנט פון אַ קליינעם בית-עולם
אין אַן אָפגעלייגטער שטאַט. קיין מצבה, קיין נאָמען טראָגט נישט דער
קבר, נאָר אַ שפיציק-קאַנטיקן שטיין, וואָס דער מאַן האָט אינגלויז
אָועקגעלייגט דאָרט פאַר אַ צייכן. אונטערטעניק, מיט רעליגיעזער פרומ-
קייט לייגט דער הערשער פון דער וועלט דעם קראַנץ בלומען, וואָס איינער
פון זיינע גענעראַלן האָט אים אונטערגעטראָגן, אויף דעם אויסגעליכענעם,
באַשיידענעם קבר, און שרייט אַריין מיט אַ היזעריקער, רויער שטים :
"פאַטער, די שנאה, וואָס דו האָסט מיך געלערנט, האָט מיר אַלץ
געגעבן. הייל !"

"הייל !" — האָט די שטאַטלעכע, ווערדיקע סוויטע מיט די צילינדערס
אין די הענט אָפגעענטפערט.

די מיליטער-לייט זיינען געשטאַנען אין מיליטערישן סאַלוט.